

Moa

'derdê marê derman'

Perloda Kulturi • Serre: 1 - Amor: 1

Gulane-Amnania Verêne

01
2013

5 tl

Derdê MA rê derman - Mikail Aslan

Quli ra cad, Heqi ra mirad - Doğan Munzuroğlu

Memê Bomi Sero Mobet - Mesut Keskin

Gorma'hmed

Arêker: Roşan Hayig (kitabê ey "Mahmeşan - Estanikê Zazayan - ewro u vizêr" ra)

Kiltê xelasê Dîna, Felsefê Raa Haqi dero - Saheyder Veroz

Zon u Fıkr Kerdene - Ali Himmet Dag

Dîla Tewsani - Cengiz Aslan

Pelge - Emiralîyê Memedi

Verde Herdonê Made Doze Çinê Biyo

Qeseykerdoğ: Hesên-Aliyê Sey Kemalî

Binge: Cemal Taş / Roê Kırmançiyê / Vejiyaisê Tiji / Çele 2007, Estemol

Duzgina Wayiro - Aslan Tali

Sairê Dêrsîmî, Welîyê Wuşênê İmami -1 (1305(1889) - 1958) - Hayder Beltan

Dırîke (Isırgan otu) Urtica diocia / urens - Teslim Sarıgül

Tomî - İsmail Söylemez

Ders 1: Naskerdene - Tanışma

Zonê isani ke bi vindi, isan beno ze phepugu...- Roportaje Komele Cıvrak

Alem-i sufli / Alem-i İlliyyin / Alem-i Esrar- Faruk Eren

Her çi, jü çi rê lazîmo

Qeseykerdoğ: Mehmet Karabulut - Arêker: Devrim Tekinoğlu

Qoq İmamo Zurneci

Qeseykerdoğ: Ali Rıza Kahraman - Nustoğ: Mikail Aslan

İdare Qocuğli (İdare İbrahim)

Yeniye (Hêniyê) Coligzade Nuri

Wayirê Perlude

Mikail Aslan & Devrim Tekinoğlu

Sermiyanê Perlude:

Doğan Munzuroğlu

Sermiyanê Karê Nuştene:

Devrim Tekinoğlu

Radakte:

Mesut Keskin

Hayat Yapım Basım Yayın Matbaacılık
Organizasyon San. Tic. Ltd. Şti.
Katip Mustafa Çelebi Mah.
Büyükparmakkapı Sok.
No: 22 D:10 Beyoğlu / İstanbul
Tel: 0212 243 13 63

e-mail: perloda.ma@gmail.com

Yön Basım Yayın Dizim Matbaacılık
San. Tic. Ltd. Şti. Davutpaşa Cad.
Güven San Sit B Blok. No: 366
Topkapı / İstanbul Tel: 0212 544 66 34

Derdê MA rê derman

Mikail Aslan

Ma

MA be xêr di!

Ocağa piyê xo mî terk kerde, locina keşi tani nêdana mî. Dina alem feteliyo; qe jü welati mîrê "xêr ama" nêvat. Xîzaniye, ğeribiye, axuzariye ez gureto...

Ez ke zonê xora biyo serdın, royê mî mîra kut duri. Gire kut zonê mî, biyo lal. Xam u xesimiye ez gureto, her ca mîrê bi ğeribistan.

Sar zonê xode zê bilbili waneno, ez ver de maneno. Kami rê se vaci, zerrê kê xora mî zonê xo kerd teber.

Mî va, rocê qeyret kone, musone; hama nao biyo çewres serre, heta ewro mî texelna. Girê zonê mî her ke şî, bi kip. Qurbetiye, ğeribiye, axuzariye ez gureto...

Ma nika, ez na guna xo vilê kami keri, heta key xo bixapni, heta koti sona na xamiya mî?.. Ez nêweso ; xêra xo bêrê, derdê mîrê derman bê, girê zonê mî akerê,

Zonê MA rê

ocağa piyê xo mî caverda locina keşi tani nêdana dina alem feteliyo qedir qimetê to mî nêzana

doman hewes keno, museno ma u pi cirê serevde keno kami rê se vaci, biko zerrê kêyi ra mî zonê xo esto

mî ke zonê xo ca verda biyo qic, sar pê mî huya gire kut zonê mî, biyo lal xam u xesimiye ez gureto

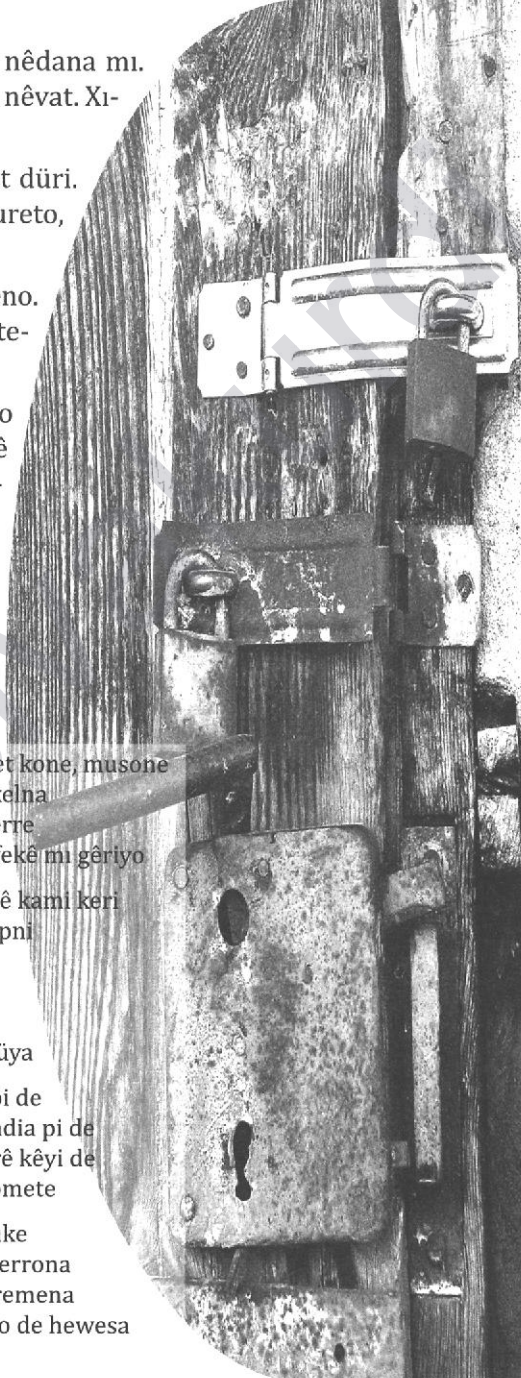
sar zonê xode zê bilbilio ez ver de manen, kakazo hazar don kuto cî, veciyo werte ra qe jü ez be xo niyo

mî va, rocê qeyret kone, musone heta ewro mî texelna nao bi hawtay serre ez endi biyo lal, fekê mî ğeriyo

ez na guna xo vilê kami keri heta koti xo bixapni bê to ez nêweso bê to ez seyo endi peyser bê dermanê çê mî tûya

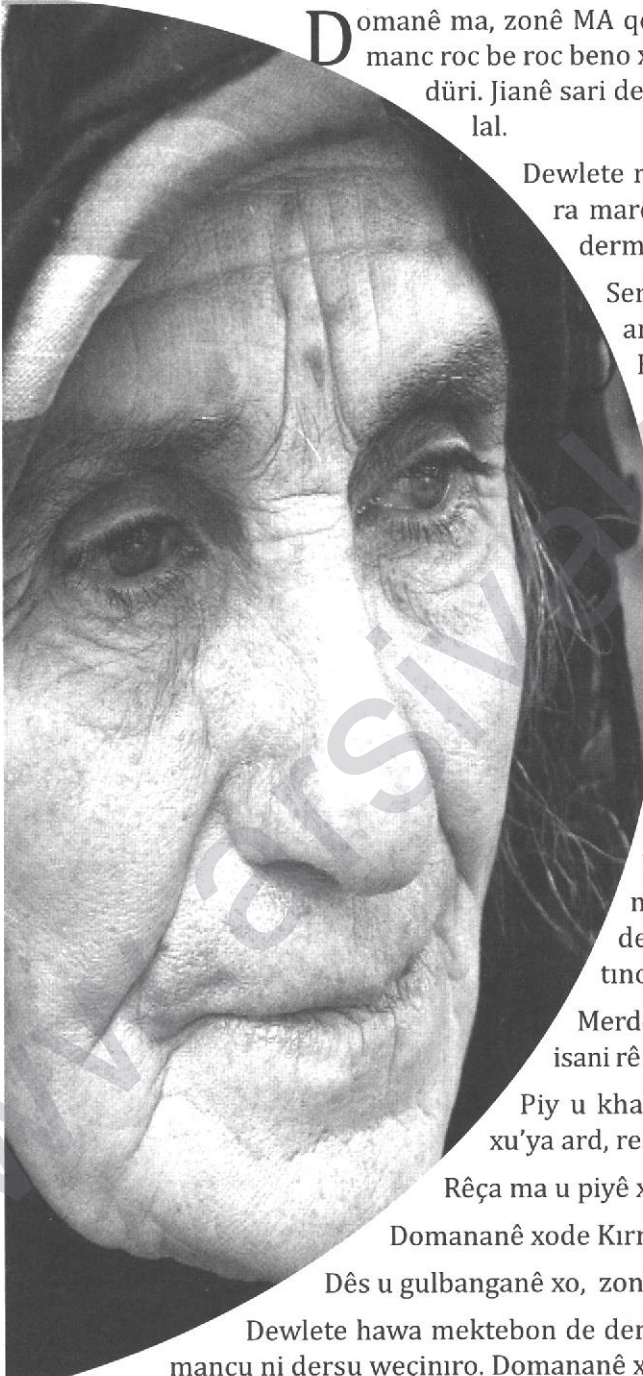
tî ni welatê ğeribi de pizê mae de, viradia pi de mara thaldê zerrê kêyi de çae hente biya tomete

endi xo eskera bike tî kılama hazar serrona ma u piyê mara remena zerrê ma domano de hewesa qeyda de wesa

Quli ra cad, Heqi ra mirad

Doğan Munzuroğlu

Domanê ma, zonê MA qe fam nêkenê. Bingê xora düriê. Kirmanc roc be roc beno xamê zonê xo. Jianê (zonê) xora kuno düri. Jianê sari de bime bîbîl. Zonê xode bime khere u lal.

Dewlete ra marê xêr çino. Ax u figan kerdene ra marê xêr çino. Khirrê xo be destê xu'ya derman kerime.

Serba na xebere MA hirê çar mordemi amayme têlewe, dest eşt dirbetia xo. Eke bese keyme, di-hirê nuğdu vacime. Bêveng memanime.

Zanoğê Dêsimi sew u sodir qalê gunê verid erê. Meşte-büro halê ma se benu, qe naye pers nêkenê. Domanê MA düyê ma kenê raşt, nêkenê raşt, gereko zêdêri qalê inu bikerime.

Hergu jüyê ma düsê xode dest berciro exbalê Kirmanci. Kam ke çik despera xo yena, ae bikero. Yê ma na despera MA yena.

Dêsim be zonê xu'ya Dêsimo. Dêsim bê itiqatê xu'ya Dêsimo. Dêsim be Kirmanciya xu'ya Dêsimo. Jianê MA jiano de mîqerrîmo, zonê MA zono de qime-tino.

Merdena zoni zê merdena isania. Merdena isani rê çare çino, merdena zoni destê maderâ.

Piy u khalikanê ma no zon ebe nurê çimanê xu'ya ard, resna ma.

Rêça ma u piyê xo sas mekimê.

Domananê xode Kirmancki (Zazaki) qesey bîkime.

Dês u gulbanganê xo, zonê xode bidekernime.

Dewlete hawa mektebon de dersa Kirmancki dana. Gereko sarê Kirmancu ni dersu weçinro. Domananê xo zonê xo de wandene diro.

Memê Bomi sero mobet

Mesut Keskin

Hetê ma Pilemoriye-Erzıngan de Memo Bom namdaro. Ebe qesanê xo, yaraniya xo. Vanê, o xo rê heni şênerut dewe be dewe, dere be dere feteliyo. Hata peyê na serranê 70u wes biyo. Milet ke kewtêne ra cı ke bıqarno, binê qesê keşi de nêmendêne.

Serra 2002y amnan dewa ma de ke tebera milet ronışte bi, kewti bi mobeto wes, mı piyê xo Hesên Ağaê Çê Keşki be morde-manê ma ra wertê sobete de Memê Bomi sero ke qal ame ra, tenê ey sero ki mobet kerd...

*Yastuğê vera sona lêyi
zalime amê ke khudiyê xuyê tey
mı va; tersa mı çı ke na zalime mı buro
Ceveliyê¹ mı pey de verdo sey
hewarê xo de wazonu
qılawizê Hemê Sey²*

*Yastuğê vera sona dırrıke
zalime amê, ez fiştu virrike³
mı va, kafır, to çı mı rê kerda rıke
ništa ro mı ser, mı serde kena
menda re qesavciyanê suke
hewarê xo de wazonu
qılawizê Hewsê Darevike⁴*

Mesut Keskin: Mesela Memê Bomi çı-turi biye, na lawıke kami sero vata?⁵

Hesên Çê Keşki: Memê Bomi xo ser vata. Şiyo, Yastuğê ra amo, hese ve khudiyânê xo ra rastê cı amê. Hese xo esto cı. Eke buro, pêro kerdo parçe u puncır. Şiya, gos no re ser, Memi xo no re merdene. A se ke şiya, ey reyê xo lewno, uncia ama, adama-

Memo Bom

qili gewexno, hezmıs kerdo. Uncia şiya. Şiya, hard kınıto ke bero, çale kero. Hama o usto ra, i yaru (jile) ra heni remo. Remo, xo dıma qayt kerdo ke wele kena ra xo ser. Vato, “ez ke na yare ra xeleşiyu, son raa Heqi de xo rê pars kon”.

Xorê mormek nia şênê-mênê xo rut bi, a hera xo Pamuxe biye, da! Heni dewe ve dewe feteliyêne, xo rê çi dêne arê. Zengin bi, vatêne, “her çiyê mı ki esto. Hama mı soz do ra cı, xo rê raa Heqi de pars kon.” Seveta hese ra.

M.K.: Yastuğe ke vanê, kotia?

H.K.: Hetê Têrcani dera, Tariye ra nejdiya.

Reyê amo na Soğuxsu⁶ qewa. Ame ke hera xo ki teyra.

Va ke “ma be xêr di!”.

Mı va “xêr ve sılamet!”. Heq rama xo cı do, Kazımê Çê Hesenê Qıji va ke, “Bomo, pamuxe çıtura?”.

Va ke, “rında, Kazımê mı”.

Neyse, mı va, “Bomo, tı xêr ama.” Mı va, “İmam Uşên, Bomi rê çay bia”.

Memi mı ra va ke, “Kesko, Bomê xo rê paketê nêcêna, tutine?”

Mı va, “dı tutnu bia”

Memi va ke,

“Mazra vera dero

Dewrê Gulavi⁷ Keskê mı rê wayirêni bıkeru!”

Uncia Kazımı basle kerd, va ke, “Bomo, Pamuxe çıtura?”

Va ke, “Nêro Kazımê m’, na Pamuxe waa tûya, maa tûya, na xalıka tûya? Ça hal-demê mı pers nêkena, hal-demê Pamuxe pers kena?”

Ap Şükriyê Çê Musa Ağaê Gêçiqırani⁸: Cêniya Çê Pıskeweri ra vatêne, na tasa qılaykerdiya. Veyva ma ra ki çiyê vatêne, mı xo vira kerdo.

M.K.: Memo Bom koti ra bi?

Ap Şükri: Bardaxçiye (Pilemoriye) ra bi.

M.K.: Senê aşire ra bi?

Ap Şükri: Bêxız bi. Domanê xo hona naê Bardaxçiye derê.

H.K.: Reyê sono Têrcan, Yastuğe, veyvê Çê Alisan Begi. Sono, hawt qori niseno ro. Alisan Beg vano, “No lazê kutıki mexsus nia keno, mane keno. Zıdane⁹ ra weno.”

Cêniya Alisan Begi vana, “era Memê Bomi mekuye!”

Alisan Beg vano, “nê, ez cı ra von, zıdane ra weno!”

Sono, vano; “Bomê m’, mırd nêbiya”?

Memo Bom vano:

“Mire! Tı nunê 366 dewu wena, mırd nêbena, a na nunê vêri mı rê jêde vênena?”

Beg vano, “kison, mordem kon ra dime”.
Cênike vana, “Eke qarsê cı bena, ez to ca
verdon, bosanmıs bon. Mı to ra va, Mem
binê qesu de nêvındeno.”

Waxt: 1.8.2002

Ca: Dewa ma Mazra Silêmanu (Pilemo-
riye, Derê Sanse)

Meselê da Memê Bomia bine¹⁰:

Cênikê da dıgani (doman rê nêwese)
biya, ama, Memê Bomi ra vato:

“Bomo, qaytê vêrê mı ke, qaytê vêrê xo
ke, yê kami rındeke?”

Memê Bomi vato: “Vêrê mı yê werdeno,
yê to yê kerdeno”.

Cênike vato: “Yê mı hetê dina vırazeno”.

Memi vato: “Eke helalzade bi, vırazeno;
eke heramzade bi, rıznenno!”

¹ Ceveli: namê lacê xuyo.

² Qılawızê Hemê Sey (Jiyare) dewa Miyandonıke
dero (Miyandonıke dewa maa mına, Mazra Si-
lêmanu seroa).

³ Vırrike fıstene: jüyê vızıke fıstene, dorme de
çerexiyaene.

⁴ Dewa Darevıke destê Erzıngani dera, boverê
dewa Gole de (Gole, Xêrkunet ya ki Yarbaşıye
seroa), hetê Mıti (Pilemoriye) ra cor.

⁵ Na lawıke hona derga, piyê mı hesab niarde.
Lawık u kılâmê dey zaf biyê.

⁶ Soğuxsu dewa ma ra cêr fekê suseyoliye (raa
Erzıngan-Têrcani-Erzurumi) dero, Ağwa Ser-
dine. Verênu “Arê Keşki” ki vatêne. Nıka are
(areye) çino, hurendia xo asena.

⁷ Dewrêş Gulavi jiara hewsê Mazra Silêmanana.

⁸ Ap Şükri (Şükri Yıldırım) roca 24.2.2004i de
şî heqıya xo.

⁹ Zıdane: zıd ra, mexsusna

¹⁰ Taê meselê Memê Bomi kitabê albaz X. Çelkeri
“Ebe yaraniye kewtime rae” (Vejiyaişê Tiji-2,
Estemol, Amnania Peyêne 1998, pelgi 81-83)
de estê.

Tı ke şona

Tı ke şona,
wısar ki şono
her ca beno paiz
çuçiki (milçiki) pêro pia firr danê şonê
çuçegi rüyê xo mı ra çarnenê
ez bena kederın,
wertê deryaê insanan de
tık u teyna manena
ez bena serxoşê zemanı
tı ke şona....
zuri benê gumra zereyê heyati de
çekuy ênê tirtene çimê maney de
xapnayış beno rayê/rayirê de newiye
tı ke şona...
Heskerdiş,
qusuran hetano peyniye
xo vira kerdişo gegane
bê meşo,
vırana to de caê mı
hona hazır o...
ez şerabwera, labelê şerab
têşaniya mı nêbırneno.
zereyê mı pıncırino kılama koy de
tı ke şona....
huyaişê mı ki to de şono
ez bena budelaê zemanê bêsinori
qefelina, punikê de mı çino.
bê meşo,
wa punikê de mı bibo
wareyê sêneyê to de...

Akman Gedik

Gorma'hmed

Arêker: Roşan Hayig

(kitabê ey "Mahmeşa – Estanikê Zazayan – ewro u vîzê" ra)

Zew piyê beno, hirê lazê cî benê.

Nê lazê ney vanê: "Ma do şîrê zewna memleket."

No piyê nina nina rê vano: "Ekî şîma şînê, îstorê şîma hendîk nêvîndenê, şîma şîrê. İstorê şîma koti dî vîndenê, şîma koçê xo wuza dî ronê."

Ew nê hirê bîray şînê, şînê, cayê dî îstorê nina vîndenê. Wuza zi 'hir beno. Nê vanê: "Mado tiya dî ronîm, çîkî pêrê ma, ma rê vato, 'îstorê şîma koti dî vîndenê, wuza dî koçê xo ronê'".

Bîray ninano werdî vano: "Tiya nêbeno, tiya pêro 'hiro, çîyê çîniyo kî îstorê ma burê." Namey bîrardê werdî zi Ma'hmed beno. Hîma bîray cî, cî rê vanê Gorma'hmed.

Nê bîray pîli vanê: "Gorma'hmed; bê, ma goş pêrdê xo nîmî, tiya dî koçê xo ronîmî."

Gorma'hmed qebul nêkeno ew nê danê pîro şînê; şînê, cayê dî zu mergê raştê nina yena. Gorma'hmed vano: "Bîrayêno, ma do koçê xo tiya dî ronîmî."

Bîray ney vanê: "Tiya nêbeno, na merg qorikerdiya, zewmbîna na merg una nêmanena, nîka dewari werd bi."

Gorma'hmed 'eksey keno, vano: "Îla, ma do tiya dî ronîmî." Ew nê koçê xo na merg miyan dî ronênê. Gorma'hmed vano: "Bîrayêno, ma tiya ra herayêri u weşêri nêvînemî?" Ew nê dirê rozi wuza dî manênê.

IRozê, bîray Gorma'hmedi rakewnê, Gorma'hmed zi aya beno. No fina weyneno kî zew dêwêno yeno. Lewên dê çîyo 'erd ra, lewên dê çîyo azmîn ra şîno; ew 'erd u az-

mino lerzeno. Ew Gorma'hmed bîrarendê xo nêveyndano, aya nêkeno, çîkî no zano bîray ney aya bê, ê dê bîremê; qandê coy no bîraranê xo aya nêkeno.

Ew dêw yeno ney hetek, ney rê vano: "Şîma çî kesi, koti ra yenê, şîma na zerri koti ra girota kî şîma koçê xo mergda mî miyan dî ronayo?" Ew no dêw gan weno Gorma'hmedi ser ew nê lejên do 'ar kenê. Gorma'hmed dêwi ra fîrsen gêno u dêwi kîşeno, ew veyndano bîrarendê xo u keno aya.

Nê benê aya, weynenê kî dêwê nina kîst'a rakewto. Nê finêdî tîllo benê. Gorma'hmed vano: "Metersê, o dêw mî kîştî." Nê 'emel nêkenê, rîndêna şînê nezdi kî raştî, Gorma'hmedi dêw kîştî.

Gorma'hmed u bîrarendê xo'ya barê xo bar kenê îstorandê xo u danê pîro şînê; şînê, nê cana do weş vînenê, ew koçê xo wuza dî ronênê. Wuza dî zi xeylê manênê. Tî nêvanê kî, wîhêrê uzay zi zew dêw beno.

II

Rozê, no dêw yeno kî tayn merdîmî, êyê 'erdandê cî miyan dî, ew no qîreno, şîno nina ser. Hîma Gorma'hmed bîrarendê xo rê vano: "Şîma vînderê, ez do nê dêwi'a lej bîkera", ew dêw yeno, Gorma'hmed zi şîno vera dêwi ew xo kuwenê pêya. Gorma'hmed nê dêwi zi kîşeno.

Ew nê wuza ra zi bar kenê, şînê, raştê zew qonaxi yenê. Nê weynenê kî kes nê qonaxi dî çîniyo ew nê şînê nê qonaxi zerre; ew nê werd merd vînenê u nanê xo wenê, pi-

zey xo kenê mird. Nê weynenê kêver abiya u zew dêw u di keynan'a kewti zerre.

No dêw weyneno kî hirê camêrdîê keydê cî dî. No dêw Gorma'hmedi silasneno. Tî nêvanê kî, ê dêwiê kî Gorma'hmedi kıştê, ê wîrdîna zi bîray nê dêwiê; qandê coy no dêw Gorma'hmedi silasneno.

Hîma çîmê Gorma'hmedi ney ser nêbîrreneno ew no dêw nîna rê vano: "Metersê, ez şîma rê tevayê nêvana, hîma thayn şertê mî estê. Tî ina biyarê ca, şîma reyenê, zewmbîna ez do şîma hirê 'hemîn bîkîşa. Ekî tî şertanê mî biyarê ca, ez do keynanê xo zi bîda şîma, yanê şîma'ya bîzewzna."

Gorma'hmed nê şertanê dêwi qebul keno u vano: "Vaz şertanê xo!"

Dêw vano: "Ê dî dêwiê kî to kıştê, ê wîrdîna zi bîray mî bî; qandê coy mî tî silasnayê. Mî do şîma bîkîştayê, labîrê derdên dê mî esto. Ez wazena kî tî nê derdê mî darî kerê."

2

Ew no şertanê xo vano, no vano: "Hirê keyney mî estê. Zu keynay mî zew dêwi remnaya, qonaxê ê dêwi zi dengîzi miyan deyo. 'Heta nîka, mî seni kerdo, mî nêşa keynera xo ê dêwi ra bîgîra, çîkî mî nêşa xo dengîzi ra cî resna ew ez qedê ê dêwi zi nêbena. Ekî tî mî rê serrey ê dêwi u keynera mî weş biyarê, ez do şîma 'ef kera ew keynanê xo zi şîma'ya bîzewzna; zewmbîna ez do şîma bîkîşa." Ew dêw vano: "Wa bîray to zi mî hetek dî bê, 'heta tî peydî bêrê."

III

Gorma'hmed nişeno îstorda xo u tîrîmkana xo gêno u nîna ra xatîr wazeno, şîno. No şîno, şîno, no raştê zew merdîmî yeno. Weyneno kî no mêrdeko geverê aw akeno ew 'erdê cî miyan dî zi moncley nexsêni estê. Ekî no mêrdek awer rabesto, ê moncley pêro dê aw bîn dî bîmanê u bîmirê.

Gorma'hmed silam dano mêrdeki u vano:

"Tiyê kenê se kerê?"

Mêrdek silama Gorma'hmedi gêno u vano: "Ez citêra, qe pers mekî, ezo kena zîri bîkera, ezo çîçî karrena, nê moncleyê mî ver dî wenê. Ezo zi kena nê geverê aw akera kî aw rabesta nê moncla ser kî, nê moncley aw bîn dî bîmanê u bîmirê."

Wuza dî, Gorma'hmed nêverdano no citêr geveri akero ew vano: "Tî nê 'erdê xo ra serr dî çend qezenc hewadanê?" Citêr qezencê xo vano. Wuza dî, Gorma'hmed peranê citêri vezeno, dano ew vano: "Labîrê tî do nê moncla nêkîşê. Emserr no 'erd do bure bîmano." Citêr zi qebul keno ew citêr wuza ra şîno.

Gorma'hmed zi nişeno ray'a şîro, nê moncley çorşmey nê Gorma'hmedi gêne, nêverdane Gorma'hmed şîro. Nê vanê: "To ganê ma reynayo, bîwaz mîrazê xo?"

Gorma'hmed vano: "Şîma do mî rê çî qeyret bîkerê, şîma pîranênê!"

Nê dî perrzananê xo cîkenê u danê Gorma'hmedi u vanê: "Fîna zi, wa nê perrzaney ma to dî bê. Tî çîm'hal kewnê teng, nê perrzananê ma pê ra saw, ma hîma xeber gêm u to hetek dî bemî 'hadîre."

Gorma'hmed nê dî perrzana gêno u keno xo tunîk, ew no moncla ra xatîr wazeno u şîno, şîno, raştê hirê merdîma yeno.

IV

Nê hirê merdîmîê zi lejên do pis kenê. No şîno nîna hetek, sîfte nîna keno cêra ew vano: "Xeyro, şîmayê çîçî rê lej kenê?"

Nê vanê: "Qe pers mekî, ma bîray pêyê, mayê merasdê pêrdê xo sero lej kemî." Nê vanê: "Piyê ma merdo, hirê heti çî pêrdê ma estê; mayê nêşem kî bara kem."

Nîna ra zew nîmazlîxo, sîrrê nê nîmazlîxi esto. Sîrrê cî zi, ekî kes nişeno nîmazlîxi, kes cî rê vazo: "Mî panz deqan dî berî o peydê dînyay", o kesi panz deqan dî beno

wuza; yanê, kes cı ra çıçı bıwazo, no nı-mazlıx keno. Ê dıdın zew torzino. Sırrê nê torzini zi, çend qalın dar beno, wa bibo, kes torzini rê vazoz, "nê dari bıbirrn, ew le-tanê cı zi 'hendê pê bıbirrn", no torzin zey kesî'a bıbirreno; yanê, tı seni vazê, o wını bıbirreno. Ê hirın zu 'ebaya cı esta. Na 'eba kes dano xora, kes beno vını, kes merdı-mandê bina ra nêaseno. Hıma kes bı xo 'heme çi vineno, hıma kes bı xo nêaseno.

Gorma'hmed xo pizê dı vano: "Wella, nê 'heme çi zi mı rê benê! Eki ez bışa nê bırra fen kera, boll weş beno. Ez nê çiya bışa nina ra bıgıra, ez şena hırg kesî'a lej bıkera."

Ew Gorma'hmed vano: "Keyê şıma nêsebo, şıma bırayê - nêşenê nê çiya sero omış bê?" No vano: "Rı'hateya cı esta!"

Nê bıray vanê: "Seni rı'hateya cı esta?"

No vano: "Ez do nıka tırımka xoya hirê tiri çekera ew şıma do bıvazdê u şırê, ê tiriya bıyarê. Şıma kam kı sıfte tiriya xo bıgirê u bêrê mı hetek, odo 'eba bıgiro; ê dıdın do nımazlıxı bıgiro; ê hirını do zi torzini bıgiro." Nê bırari qebul kenê.

Wuza dı, Gorma'hmed tırımka xoya gêno u zu tiri erzeno vera zıme, zuwer erzeno vera rozawan, zuwer zi erzeno vera rozakewten ew nina rê vano: "Şırê, ê tiriya bıyarê", ew nê vazdanê, şınê tiriya bıyarê. Nê xeylê Gorma'hmed ra kewnê dûri. Hıma Gorma'hmed 'eba u torzini u nımazlıxı'a gêno, nişeno istorda xo u ew istora xo dano xari u şıno vera dengizi.

V

No xeylê ray şıno, raştê dengizi yeno, şıno dengizi ver. No weyneno kı zew qonaxo boll dûri dı aseno, oyo tam dengizi werte dı. Gorma'hmed nımazlıxê xo vezeno, nişeno cı u vano: "Mı ber qonaxdê dêwi miyan!" Nımazlıx ney beno, qonaxi miyan dı roneno. Ew Gorma'hmed çışmey xo weyneno u 'ebay xo dano xo ra u şıno key-

nerda dêwi hetek. Ew wuza dı 'ebay xo, xo ra vezeno.

Keynek Gorma'hmedı vinena, dana qiri ro. Gorma'hmed fekê keyneker tepêşeno u vano: "Meters, pêrê to ez rıştı tiya kı, ez to tiya ra bıreyına."

2

Wuza dı, na keynek 'emeley kena Gorma'hmedı ew cı rê vana: "To seni şa bêrê tiya, tı nêtersayê? To seni wetardı bêrê tiya? Nıka dêw to tiya dı bıvino, do to bıkişo."

Gorma'hmed vano: "Tı uzay, melun", ew no keyneker hetek ra kewno dûri u ew 'ebay xo dano xo ra.

Ew no di-rê rozi wuza dı maneno; ew tim u tim o babeta zû zû fin şıno keyneker hetek. Soyın dı, Gorma'hmed u dêwi'a dusê pê yenê. No weyneno dêwi ra, çımê cı dêwi ser nêbirreno, no destan'a qedê dêwi nêbeno. No hıma 'ebay xo dano xo ra u ew dêwi ver dı beno vını. Wuza dı, dêw şaş beno. Dêw gurcê xo dano tiya u wuza ro. Hıma dêw Gorma'hmedı nêvınenno. Gorma'hmedo zi dêwi vineno ew no osillên'a gurcê dêwi, dêwi ra gêno. Ew pa dano dêwi ro u dêwi kışeno. Serrey cı, cı ra cıkeno u dano pıro şıno keyneker hetek. Sı'hata kı keynek serrey dêwi Gorma'hmedı dest'a vinena, na hım tersena, hım zi kêf kena.

No keyneker rê vano: "Mı dêw kışt, ez do newe nê serrey dêwi u to'ya bera pêrdê to hetek kı piyê to zi bıaranê mı serbest kero; zewmbina piyê to do ma hirê 'heme bırra bıkişo." Ew no keyneker gêno u nê şınê te-ver.

VI

Ew no nımazlıxê xo vezeno u nê nişenê cı. No nımazlıxı rê vano: "Ma ber qonaxdê dêwi." Nımazlıx nina beno qonaxdê dêwi. Gorma'hmed weyneno kı bıray cı u dı key-

nandê dêwi'a wuza dı çiniyê; êyê werte ra nêasenê, no vano: "Qay dêwi bîrarê cı kıştê."

Oxmo kî Gorma'hmed qonaxi terk keno, ba'hdê coy'a dêw keynanê xo dano bîrandê Gorma'hmedi u vano: "Mı nim qısay xo ard ca", ew ina zi keye ra qewırneno. Dêw 'emel nêkeno kî Gorma'hmed do dêwê miyandê dengizi bıkişo, no vano xo ra: "Gorma'hmedi zi dêwê miyandê dengizi kışeno, xora Gorma'hmed keynera mı biyaro zi, ez do Gorma'hmedi bıkişo u 'heyfê xo bıgira."

Si'hata kî dêw Gorma'hmedi u serredê dêwi u keynerda xoya xo qarşı'ya vineno, no şaş beno. Dêwi Gorma'hmedi ra na nêpostê kî o do keynera cı bışo biyaro. Gorma'hmed dêwi ra pers keno, vano: "Ko bîrarê mı?"

Dêw vano: "Tı tiya ra şiyê, mı keyney xo day cı, ê zi tiya ra şî."

Ew Gorma'hmed vano: "Mı şertê to ardi ca, tiyê newe se vanê?"

Dêw vano: "Temam, ez sozdê xoya'ya, hîma tayn şertê mı fina estê. Tı bışê ina biyarê ca, tı şenê keynerda mın'a bîzewziyê."

Gorma'hmed finê fikrê xo vırneno, keno dêwi bıkişo; fina fikiryeno, weyneno nêbeno, çiki no keynera dêwi boll sineno. No qımışê keyneker nêbeno kî keyneker seykur verdo. No nê şertanê dêwi qebul keno, dêwi rê vano: "Vaz şertanê xo!"

Dêw vano: "Hirê şertê mı estê." Vano: "Şerto zew: Tıdo zew koli mı lete lete kerê, letey nê koli dê pêro hendê pê bê, yanê, pêro dê zew qerar dı bê. Ê dıdın: 'Hewt kêverê mınê asinêni estê; tı do nê 'hewt 'heme kêveranê asinêna ra ravêrê; ew kêverdê 'hewti dı, zew wedeyê pırrê geyeyo; tı do nê geyeyê werte ra vını kerê. Ê hırın, kêverdê 'hewti pey dı, zew 'Erebê esto. Tı do şırê ey hetek, ey biyarê tever, ew şımado sêlîgi qarşıya têmeane bıkerê. Ekı tı 'Erebi

'ero dê, tı do bıreyê u keynerda mın'a bîzewziyê. Hîma 'Ereb to 'ero do, ez do to bıkişo."

Gorma'hmed vano: "Temam, mı qebul kerd."

No dêw şertê zori Gorma'hmedi rê vano kî, Gorma'hmed nêşo biyaro ca kî, no dêw Gorma'hmedi bıkişo, çiki Gorma'hmedi dı bıray dêwi kıştê.

VII

Gorma'hmed vano: "Mı rê darê biyarê"! Nê darê anê, no ê torzini vezeno u torzini rê vano: "Na darer zew qerar dı lete lete kî! Yanê, wa letey cı hendê pê bê." Torzin darer zew qerar dı keno lete lete.

Ew Gorma'hmed dano pıro şino, kewno dalde, no 'ebay xo dano xo ra. Ew nımazlıxê xo vezeno u nişeno cı, vano: "Mı ber 'hewt kêvera pey!" Nımazlıx ney beno wuza.

No weyneno kî xeylê geyeyo wedi miyan dı. No do seni nê xeli wuza dı vını kero? No fikiryeno, fikiryeno, yeno ney viri. Wuza dı, moncley nexsêni yenê ney viri. No tunıkandê xo dı weyneno, nê perrzananê moncla vineno, vezeno tever u saweno pê ra. Nê moncley nexsêni yenê ney hetek, vanê: "Ma do torê seni qeyret bıkemı, dınyay xan kemı, xırabe kemı?"

No vano, "dınyay ne xan kerê, ne xırabe kerê", no vano, "şıma do nê geyeyê werte ra vını kerê". Nê moncley pêsyenê nê xeli ro, pêroy deqeyê miyan dı werte ra kenê vını. Dendikê 'erdo nêverdanê ew no şino 'Erebi hetek.

Weyneno kî çı bewni ro, 'Erebo kî dêwi va, o 'Ereb keynay dêwiya; oxmo kî na keynay dêwi boll quweta. Ê wertey ra kes têmeaneyê qedê cı nêbeno ew nêyê zi pê zewmbini sinenê. Gorma'hmed keyneker gêno u beno tever.

Hîma wuza dı keynek Gorma'hmedi rê

vana: "Tı têmeaneyâ qedê mı nêbenê. Wexto kî ma têmeane kemî, tı destê xo çekerê mı pıstın, ez gunena 'ero, zewmbina tı qedê mı nêbenê, piyê mı zi to kişeno", ew vana, "xo vira mekî, destanê xo çek mı pıstın". Ew nê danê pıro şınê dêwi hetek.

Dêw fina şaş beno ew dêw veyndano sêligi, sêlig yeno. Na keyna u Gorma'hmediya şınê pê rê têmeane. Wuza dı, Gorma'hmed vatena keyneker keno xo vira ew keynek ney boll finena teng; ew keynek zana kî Gorma'hmedi xo vira kerdo. Cırê tım çım şık-nena, na fiqê Gorma'hmedi bırrnena. Wuza dı, yeno Gorma'hmedi viri, no destê xo bı-erzo keyneker pıstın, keynek gunena 'ero. Gorma'hmed dest erzeno keyneker pıstın, keynek gunena 'ero.

2

Wuza dı, dêw fina zi qeub nêkeno, çıkı zerrey dêwio veseno, Gorma'hmedi dı bıray cı kıştê. Wuza dı, keynek basqulê dêwi bena, vana: "Piyê mı, çıyo kî tiyê kenê una neheqına, Gorma'hmedi şertê to pêro ardi ca. Gerek tı zi sozdê xo dı vınderê!"

Wuza dı, dêw şermiya ver dı keynera xo dano Gorma'hmedi. Gorma'hmed zi was-tiya xo gêno u nê şınê bırandê xo hetek.

VIII

Nê bırarê ney zi hewna nêzewzayê. Omîdê nina Gorma'hmedi ra bı kî, Gorma'hmed do pey dı bêro, nê pawenê. Gorma'hmed nino, nê veyvey xo kenê 'hadire.

Wuza dı, Gorma'hmed şıno nina hetek, nê virar gênê pê ra. Gorma'hmedi zi kenê veyvi miyan u 'hewt rozi, 'hewt şewi neqera u zırnaya cınênê ew zewzyenê. Dıma, pêro piya danê pıro şınê qonaxdê xo, dêw zi beno vistewrey nina.

Istanika mina weş, 'hewt koya pey dı bi ze leş.

Çeşm-i Dıl

Fam bı vicdani ra ke piya kuti raye
uza de çêberê beno ra,
"xanê hudaî" uza rê vanê
verê i çêberi de daymet çıla vêsena
hemê zerri pêtaga mêsuna
zerrê xo hemgên ra pıro
çêberê i xani qeyta tari nêbeno
mêşi çiçeganê xo pero
serba a pêtaga danê arê
çêberê ayrı oncenê zerre

zerrê i xani,
zê barsê mêsû her waxt gımeno
kayê mêsû ra vayê peyda beno
çelê zimıstani yan kî germê amnani çino
zerrê xo her dem germıno..

Hayıg, ağuzarê ni çêberıyo, vano ;

"payizê zerya mı
sakilê dar u beri
malê dina se bıkeri
qal u qırê ni alemi
dem u dewrani

cemedxanê zerrê mirê
êndi bêro tani
bıde destê xuyê narini
beso gos mede haylemê
dem u dewrani

dür ra dür asena
zê astari roşti
bınê hawt qati de xori
dana xanê miro tica
dem u dewrani

hey mevlana! kam ke bıreso
esqê tüyê şemsê tebriji
o waxt vınenı
dılöpê beno xori
zê deryayê dem u dewrani"

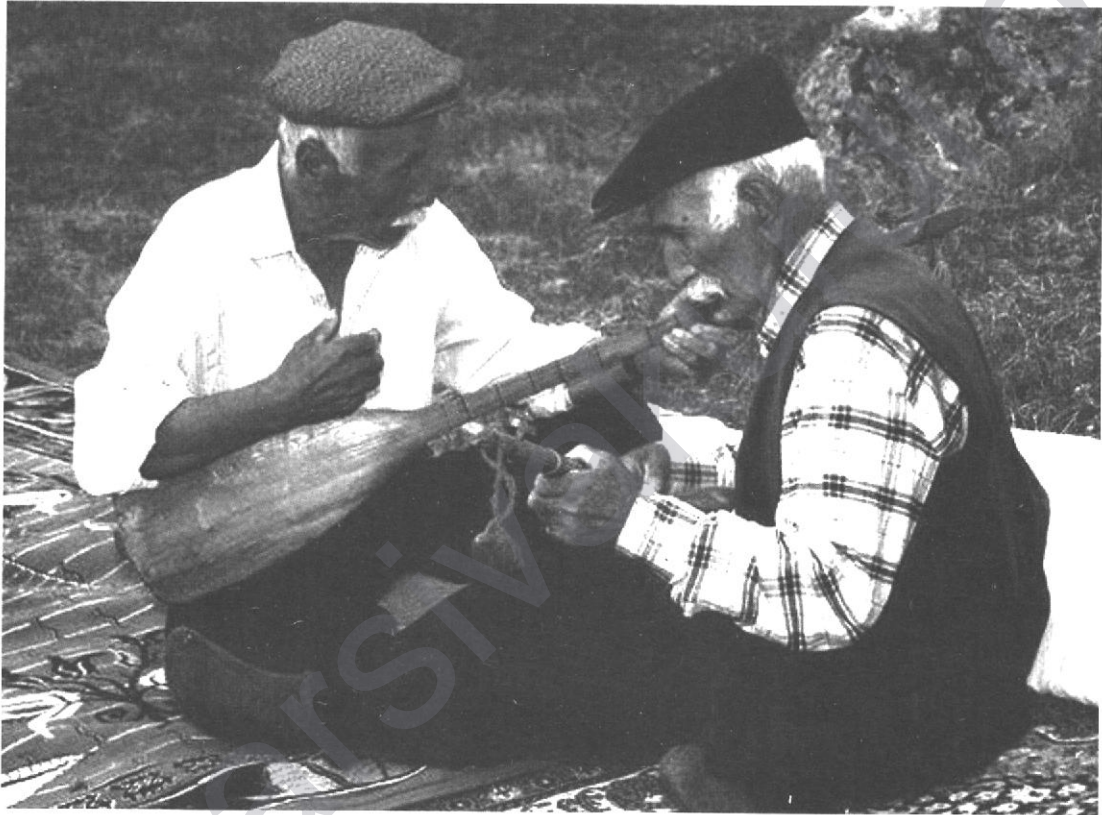
Mikail Aslan

Ma

Kilitê xelasê Dina, felsefê Raa Haqi dero

Saheyder VEROZ

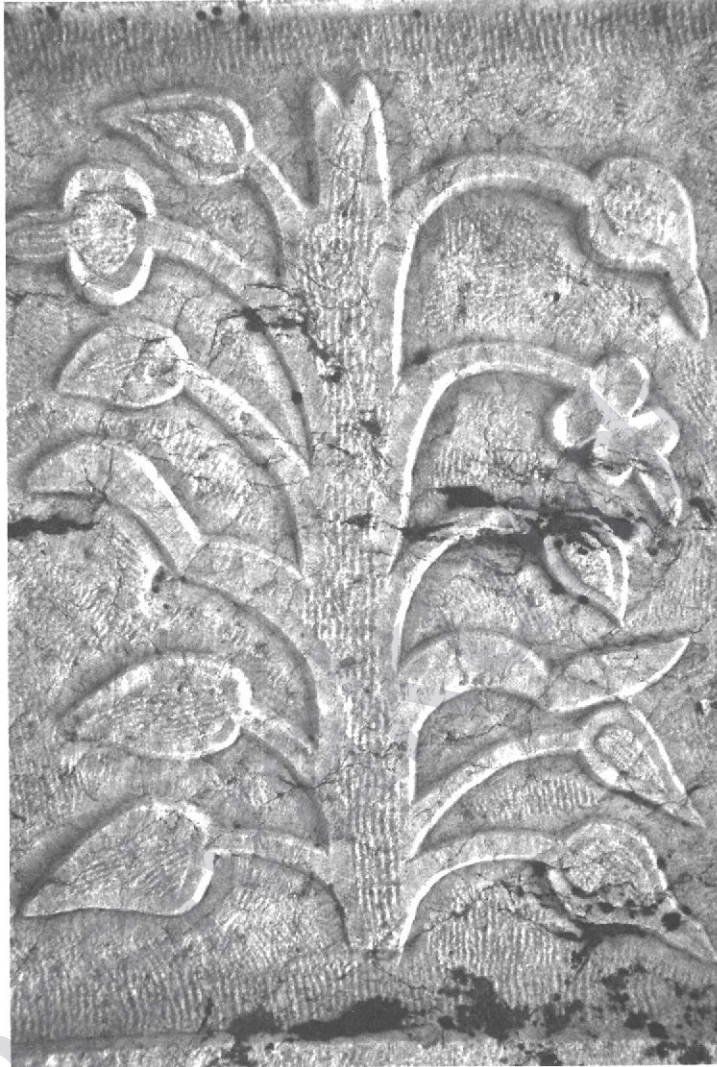
Raa Haqi rengê de aleviyênia Anadolîye say bena. Çike aleviyêni jü bavet, jü reng, jü form de niya. Yanê homojêne niya. Çıqışı ke felsefê xo kok de jü vo ki, oncia ca ve ca, qom ve qom ferq kuno werte. Xo dana ra hurendi u caê xo. Aera aleviyêni ke vame, jê itıqatê ortodoksu jü qaliv mêro ra ma viri. İran ra hata Balkanu, Efganistan ra hata Lubnan, hardo de hira de, welat ve welat, qom ve qom, gole ve gole jübini ra, heve heve cia, qoce jü itıqat u felsefe bêro ra ma viri. Eke hira nia dime, ni têde bingê xo itıqatê “wehdetê wucidi” ra cênê. No

itıqat gola Dêsimi de formê “Raa Haqi” de vejino qarşıyê ma.

Tarix ra hata nıka qomê ma her hetı ra weşıya xo eve felsefê Raa Haqi liyo ra. Eve na felsefe amo têlewe u eve na felsefe qombiyaena xo sana pê. Na ri ra eve reetiye bese keme vame ke, felsefê Raa Haqi her hetı ra felsefe u qanunê weşıya qomê mao. Qomê Dêsimi qomê de xozanio, qomê de birrio. Tarixê xo xeylê xeylê khano. Taê çi qeytan nêvuriyo. Taê adet u torey hazar serru ra, domanênia isoniye ra mendê.

Eke çimê ilmi ra nia diya, itîqat u kulturê Kirmanciye de tarixê isoni yeno ra zu'. Na raştia. Çimo ke bivino, nae eskera vineno. Rêça itîqatê Raa Haqi hata qulê virêni, hata medeniyetê 5 - 6 hazar serre ra averi sona. Kitavê ke mordemunê ilmi Anadolîye de medeniyetunê khanu sere (sero), Hatti u Hititi sere nusnê, inude na rêçe reet taqiv bena. Toximê na itîqati xoriyeniâ tarixi ra yeno. Na itîqat de hurêardis (yaratma) çino. Çinêbiyaene ra hurêardis qewul nêbeno. Biyaene esta. Zaene (doğuş) esta. Jüyêni de jedêni, jedêni de jüyêni esta. Alem têde jü nuro bimbarek ra têra biyo. Kok u toximê kainati o nuro. Mirazê her çi jüyo. Her çi Haqi ra biyo, Haqi ra zo u cêreno ra Haqi. Raa Haqi, raa zaena. Raa Moa. Moe (mae) Ana Naciyawa, rayi diyê. Ninera jüyê raa roştia, a bine raa zulematia. Raa Haqi raa roştia. Rajiyêni u iqrari sere ramina. Bingê xo adalet u têtjianênia. Cenet u ceneme çino. Cenet u ceneme na dinawa. Her kes fêl u amelê xora gore pers beno. Haq her ca, her waxt, her çi dero. Itîqatê Raa Haqi de famkerdis "jüyênia hemuye" yanê "wehdetê wucidi" sereo.

Dina u kainat de ke çi esto, hard asmên, canın (cinde) u bêcan, her çi, hemuye Haqi ra bena. Her çi de sureta Haqu Talay esta. Alem de ke çi esto, bingê xo jüyo. Hemuye jüya. Her çi jü nur ra yeno. O nur nurê Oli Mihemedio. Haq, Mihemed, Oli jüyo. O her ca dero. Lete jêde ki qelvu dero. Qelvê qulê rindi dero. "Qelvo pak dero, nuğda xêre dero, zatê weşi dero." O ri ra vanê, "tu ke

xo zona, Haq tuya, qelvê tu ke pak bi, fêl u amelê tu ke pak vi, na dina de ki, a dina de ki Haq tuya" Her çi Haqi ra yeno, tepia cêreno ra Haqi.

Uwo ke hemuye Haqi ra biya, hemuye ki bimbareka. Aera hardo dewrês, asmêno khewe bimbareko. Mavênê hard u asmêni de çi ke esto, bimbareko. Koy, dari, çemi, hênîy, theyri, malê koy, muleçiki, genım, şêmige u.i. b. bimbarekiê. Çıke her çi de roê Haqu Talay esto. Her çi dey ra vejıyo, dey ra amo. 18 Hazar Alem tezahurê deyo. Dina alem de ke çi esto, canın, bêcan, her çi sırr u nurê dey ra vejıyo. No felsefe

felsefê "Enel Haq"io. Cokaro gunê (gereke) ison haqa her çi rê hurmetdar vo. Roê dina medazno. Haqi medazno. Weşıya her çi dustê weşıya xo de bijêro. Zerar sureta Haqu Talay medo. Raa Haqi de murod ao ke her çi jübini ra raji vo.

Îtîqatê made caê isoni zof berzo. İsono kamil, refê heqiqati de Haqi de beno jü. Qesê mordemê kamili qesê Haqio. Hama berzênia isoni hetê hukumi ra niya. İson wayirê dina niyo. O eve zovina caninu parçê tabiatio. Weşıya her çi rê hurmetkaro. Haqa

her mexluqati bimbarek zoneno. Eke her çi xo ra raji mekero, Haq ki dey ra raji nêbeno. Ni qesey têde gunê derga derg areze vê. Her jü qesa sere gunê kitavi binuşiyê. Hama ma honde ke tha kilmek ra qal keme. Gunê fikr u famê isonê maê khani u kokımunê ma eve usulê ilmi doz vê u elaqa xo u felsefê ma hurdi hurdi bımuniyo. Eve na rae girê wertê weşıya Kırmancıya khane u sevekiyaena tabiatı eskera vinina.

Ewro Dina roz ve roz verva xafila ekolojiye ser sona. Hard, asmên, dar u ber, çhem u

dengji têde pia isoni dest tenge derê. Dina sere weşıye endi niya dewam nêkena. Endustriye kokê tabiatı ardo.

Dina de çıqaşı theyr u thur, mexluqat ke esto, qılêrînênia endustriye ver waxto ke cısnê xo bıbirriyo. Raverşıyaena isoni bave-tunê binu rê xêr nêana. Hemuye isoni dest tenge dera. Se serrunê peyênu de riyê dina zof vuriya. Teşir u qılêrînênia endustriye her ca guret xu ver.

Ma weşıya xo dendarê weşı u wariya na dinayme. Dendarê hardê dêwrêşi u asmênê kheweyme. Gunê dina bisevekiyo. Hal nao ke pak u rındekênia dina endi tenge dera. Ekosistem beno xırave, bavetiya weşıye zerar vinena. Belkia ki dina endi reyna je vırên nê bena. Ters awo ke ison eve xu deşti ra peniya xu u peniya dina biyaro. Tenga pile na wa. Xu ver estene na ca de lozima. İson gune vireniya endustri bijero. Kotê dina ke biyo qlêrn u ca pak kero, kotê dina ke pak o u ca bı sevekno. Kar o ke lerza xu esta u kar ewro nawo.

Felsefê Raa Haqi Dina sevekneno, weşıye sevekneno, canın u bêcan haqa her çi rê hurmet keno. Roê Dina nêdazneno. Xırave nêkeno. Nêqedeneno. Neqiye çina. Têdustêni esta. Dina amaneta Haqia. Gunê bisevekiyo. İson her kerdena xora mesulo. Her neqiye cıra pers bena. Hata ke her kes u her çi isoni ra raji nêbi, Haq isoni ra raji nêbeno.

Na mesela hona xeylê hirawa, sere hona xeylê çi vajino. Kilmek ra;

Ekosistem u weşıya Dina ison dest de tenge dera.

Eke vırêniye nêcêriyo, xafila ekolojiye nejdıya.

Verva sistemê barbari u endustriye ver vınetene ra zovi çare çino.

Gunê her qom hardê xo sere, tarixê xo sere, zonê xo sere wurzo ra pay. Berzo xo ver.

Mara gore kilitê xelasê Dina, felsefê Raa Haqi dero.

Zon u fikr kerdene

Ali Himmet Dağ

Ma

1.

Ê persê ke nê roja zerrê qafika mı de cêrenê, gılğılînê, exseri derheqê zoni derê: Zonê ma, cıla merdene de biyaena zonê ma, derd, derman u “derdê ma rê derman”, se ke Mıkail Aslani mı rê nıvısna bi, mektuba elektirike (e-mail) de. Mı mailê Mıkaili ra raver, mailê Mesut Keskini guret bi, ebe xeberê de weşe, xeberê de xêre: zonê ma de pêserokê de newiye vecina u namê pêseroke “MA”wa.

Çiyê de zaf rınd. Ez zaf şa biya ebe na xebere.

Oncia ki, rehetiya mı taê remê. Ya ki, ebe qeydo de bın ke vaji, şa biyaene u nêrehetiye zerrê halênê qafika mı de, têlewe de caê xo guret. Ez nê hali, dı kafiranê (!) rında rê dëndaro: Mesuti o Mıkaili.

Çıke, jü zon ke merd, werte ra bi vindi, o qom, ê isanê ke ê zoni qesê kenê, ê ki mı-

renê, benê vindi, şonê. Yanê, Zazaki (Kırmancki, Dımılki) ke merd, Zazay (Şarê Ma, Kırmancki, Dımili) ki mirenê, werte ra darinê we. Belkia hetê biolociyê ra nê, labelê hetê kamiya ictimaiye ra.

2.

Ez na çend heftiyo jü kitab waneno. No kitab derheqê “felsefê ilmi” dero. Namê nê kitabi: “Exploring Humans - An Introduction To The Philosophy Of The Social Sciences”. No kitab kılmek ra derheqê zanitene dero; ma se bêguman zanenime ke, çiyê ke ma zanenime, raştiê; ma se resenime na zanitene u ebe çı qeyde? Ebe na qeyde persi ênê, hetani ilm çıko, çık niyo?

Kitab ebe sîre (kırnolocik), felsefeo khan ra hetani waxtê moderni, fikrê filozafa, ilm-dara cêno dest u teoriyanê ina dano nas-

kerdene: Rasyonalizm, empirisizm, pozitivizm, rasyonalizmo mentiqi (logical rationalism), rasyonalizmo kritik (critical rationalism), realizmo ilmi (scientific realism) u hetani pragmatizm...

3.

Gorê 'kültür relativism'i o 'linguistic relativism'i, fikrkerdena ma binê tesirê zonê ma de ênê meydan. Zonê ki ma qesê kenime, hela hela zonê ma u pi, gramerê nê zoni şikil dana fikrê manê çiya, zanitena ma. Kamiya mawa ictimaiye/sosyale, yanê kamiya ma zerrê çerçevê kulturi/zagoni de, morê zonê ma oncena/xo de cêna. Ma şikinime vacime; zon, DNA kamiya mawa ictimaiyo/sosyalyo.

Frans Boas (1858-1942) idda keno ke her zon jükeko (uniko) u wayirê mentiqê xuyo. Ma kulturê jü qomi, teyna zerrê ê kontekstê (muhtewa) ê de şikinime fam bikerime. Zon na famkerdene de caê de zaf xurt cêno. Eke ma nê mentiqi dima şime, şikinime vacime ke; eke Zazaki ki merd, werte ra dariya we, kamiya Zazayana sosyale ki mirena. Yanê, mileto Zaza hetê biyolojiye ra xo hona şikino bîdo dewam kerdene, labelê hetê kamiya sosyale na mumkîn niya. Ebe kelîmanê bina, werte ra şiyaiş qetiyo.

Telebê Frans Boasi, Edward Sapiri u telebê Sapiri Benjamin Lee Whorfi, hipoteza "linguistic relativity" (relativeo linguistik) eşte werte: "The Sapir-Whorf hypothesis from linguistics". Gorê ina, quweta fikirkerdena ma, quweta zonê ma ra, zondariya ma ra girêdaiya. Çike, khavkerden u fikirkerdena ma ebe tesirê zon u zonanê ke ma qesê kenime, ênê meydan.

Cicêraişê (araştırma) ilmdarê de bini, Starren, bingê dano na hipoteza (fikrê xami) Sapiri o Whorfi. Starren ma ebe jü tecrübekerdena (deney) nia iqna keno: Wertê Alamankiy o İngilizki de ferqê esta. Mesela, eke Alamani qaytê jü trena de a sate (şope) ramena, kenê, çimê ina wertê tren o peyniya

raa tirene de ênê, şonê. Se ke, nê mordemi ebe istiqametê (tirene şona koti?) trena ra cêrenê. İngilizi ki teyna qaytê trena ke şona, kenê. İstiqametê trena ina elaqedar nêkena.

Sebebê nae uyo ke, gramerê Almankiy o İngilizki jümini ra ciaro. Wertê nê dı gramera de ferqe esta. İngilizi na hal de vanê: "the train is riding" 'tirene (hawa) şona'. Almanî ki vanê: "der Zug fährt nach...". Yanê: 'Tirene hetê ... ser şona.' Coka ke, nê dı mîleti wayirê giramerê ciayê, qayt kerden u khavkerdena ina (be çiya) ki jümini ra ciara.

Jü ornagê de bin ki niaro: Êwê ke Uruski, Slavki qesê kenê, kheweo tari be kheweo açığı (khewe: mavi, hewz) ebe dı kelîmanê ciaya anê ra zon. Urusi khewê tari ra vanê: "goluboj голубой" u khewê açığı ra vanê, "sinij синий". Seba ina nê dı rengi jümini ra ciarê, yanê tonê jü rengi (khewe) niyê. Hollandiji na derheq de vanê: "lichtblauw" (kheweo açığı) u "donkerblauw" (kheweo tari). Hollandiji khewe zê jü rengi zanênê.

Taê cîcêraişanê bina de ki amo werte ke, sebebîyetê çiya famkerdene sera, tesirê zoni esto. Ma na derheq de ornagê gurê Lera Boroditsky de vinenime. İngilizi vanê: "John broke the vase". Şikiyaena şüşî de guna o qusîrê Johni çinê bo ki, ê nia vanê, hondae ke John uca bo.

İspanyolan o Japona vanê: "şüşê şikiya".

Ma binê hukmê nê ornaga de şikinime vacime ke, Zazay, ê şaranê bina ra cia fikir danê u qaytkerdena inan u heqiqeti u çiya khavkerdene u mane cı daene ki ê qomanê bina ra zobinarê. Eke ma na rêçe taêna teqîb kerime, ênime hukmê de bin: Eke zonê ma werte ra bi vindi, şî; qomê ma ki werte ra darino we. Aera ki, reca u dilegê mı isananê ma rê awa ke, zonê xo rê wayir veciyê. Kam xo kamji qomi ra zaneno, kamji mîleti sera say keno, ae de serbesto. Hondae ke, zonê ma, lehça u parçikê zonanê bina qebul meke. Zonê ma, xo sera jü zono.

Ferqa to ki nawa.

Dılo Tewsani

Cengiz Aslan

Ma

Dili serrı hazar o newse o hawtay dı tapuya ciniya xo Besı veti.

Destê xuyê jü'ya narvanê xo, destê bini'a ki destê ciniya xo Besı girot pê, da-vistı çeku Tırkiyê xuyo kî fek ra nêgînênî warro, heni vaten'a vaten'a gına raa Xozati...

Dil xorê tewsanê Heqi bi. Kar o gurê xo, dewo dı feteliyênî 'gêronı cinıki' vatênî.

Dewıco, "Dılo tewsanıo, xorê qeşi keno, kamci cinıki êna, iy gêna?" vatênî. Keşi inam nêkerdênî, cinıki bêro, Dili bıyiro.

Dili, "Ezo cinıka rindeka henênî bıyiri kî, hemı ki beri Xozat dı tapuye veci" vatênî.

Waxtê tepia Dili cinıka henênî girotı kî, rindekiya xo dina dı nam day bı. Dil şı bı dewê, nêzonı cı rê sa vati bı, cinıki asıqiyay bı cı, tey amay bı. Dewıco çımê Dili veti, çımê her keşi ciniya i dı bi.

Vatênî: "Niy nay rê sa vat, na aseqiye cı, kutı dıma, amê?" Dili sêr kerd, çımê her keşi ciniya iy dero; tersa, vat, 'nêbo mı dest ra bıyirê! Ez ningê rew sêri, tapuyê veci; se beno, se nêbeno.'

Destê xuyê jüy'a narvanê xo, destê bini'a ki destê ciniya xo Besı girot pê, davistı çeku Tırkiyê xuyo kî fek ra nêgînênî warro, heni vaten'a vaten'a gına raa Xozati...

Rast şı qonağê hukmati, kiberê mamurê tapuye cınt, kut zerrı,

"Amo, tapuye veconı" vat. Mamuri:

"Çık tapu kenay?" vat. Dili:

"Amo, ciniya xo, xo sero tapu konı" vat. Mamuri rêyê Dili ro sêr kerd, xo xo dı huya, zana, Dil tewsanıo.

"Saadê to estê?" vat. Dil qariya:

"Efendım, tı kamci saadi pers kenay? Milk milkê mıno, şindoronê xo ez zonı, saadi ki ezo!" vat. Mamuri:

"Eki henio, şindoronê xo vacı" vat. Dili:

"Efendım, altı dere, üstü çayır, ortası tepe" vat. Dili vat, mamuri nusna, Dili vat mamuri nusna. Gurê mamuri kî qediya:

"Xeyrini göresin" vat, tapuye veti, dê Dili.

Dili tapuye girotı, ciniya xo fitı xo dıma, zerrê Xozati dı, dı-hirê rêy ama na serı, şı a serı, vera san ra gına rae, şı dewı. Diyarê dewı dı veciya, tapuye dardı we hawa, dewıco rê, "Sıma vatênı, mamur tapuye nêdano, daa nay ra tepia tersê mı çino. Besı hata merdenı ê mına, hona kî mı sıma dı pêk kerd!" vat. A rocı ra tepia kes nêthawrênı ciniya Dili ro sêr kero.

Xarrê seri kerdênı, cêbê xo ra tapuye vetênı...

Sima saidê mî bê, iqrar u mîsaibê mî bê; wa u biraê mî bê... Ez kelime nêdaron we, ala çî nusnena, ebe Zonê Ma? Sa vajime? Çî vajime? Çituri vajime? Fek be zon zubini de haşt niyê.

Fekthuriko thalo, arê qozmayo; çî erzenacı cêno; çerexneno, girdankeno, xora tever erzeno; vay dano; telef - tûlef keno, serm nêkeno. Ğeletiye çîka nia? Ğeletiya zerrê isoni; fek u çimra beli bena zu ke qeseykeno, fek gos derê, çimra sêr kerê çim zurê feki dano tever; tever ra bêre zerre tîpaisê zerri gos dê; ala kotira dilop dano?

Gonia xo de çî fetelneno? Fıkrê xo de çî? Zıkrê xo de çî? Loxrê xo de çî ci fetelneno? Ee, nêzaneme; ma cailê zonê xuyme; lal u kherrê xuyme i vanê, ma gos dame.

Hew! Ça, ma har bime! Va, kam savano, vazo! Vinderê, kaye domano metexelnê! Domanode Ğeletiye çîna, hama harine esta; çî rind ke harine esta. Har karê domanono. De, urzerê, ma kar u gurê xore sêr kime; Pelge biye pırr.

Verde Herdonê Made Doze Çinê Biyo

Qeseykerdoğ: Hesên-Aliyê Sey Kemali.

Binge: Cemal Taş / Roê Kirmanciye / Vejiyaisê Tiji / Çele 2007, Estemol.

Verde zımıstoni vore zaf varêne. Dı metroy, hirê metroy varêne, dar u ber nımıtêne. Bado hewrê amêne. Heq binê kemera huske ra kero, kemer u dar ver jibêne. Hz. İmam Usên isani xısmê iy ra bıparêzno. Hewrê ke qurfiya, gurrais gıno pıro, komıro şia vecino, her ca beno ting u tari, mız u duman her ca cêno, dina bena tari. Belê; çıfatê vore ki esto. Awi benê zêde, hêgay harmug cênê, çırpoji, vaşi, dar u ber awe cêno. Milet, koli bê, velg bo, zımıstoni duri ra ebe tawıgon ano. Eke bi êrgoçiye, vore sero mal reet fetelino, derce reet êno ardene.

Verde werdê miletı ron u thoraq, mast u do bi. Mal ke nêbi ron u thoraq ki nêbeno. Mal usar, ammon, paiz berdêne, yabon de

çıraynêne, zımıston ebe koçênon kerdêne weyiye. Mêsın be dowari'a nêberdêne teber. Paiz velg bırnêne, kerdêne daron, daron de kerdêne husk, zımıston ya ebe pheşti ya ebe tawıgon ardêne. Vaso ke çınıto, taê kerdêne merekon, taê teber ra nijnêne, sodır ara de, perociye de, jü ki sami de dêne heywani. Eke koti belekvore, goney vetêne, dêne dowari. Hama malê şıay ver lekan ontêne, mal berdêne birr. Birr de mali apure lêa birrı dêne, koçên werdêne. Vore ke serê koçêni qapan kerd, mal thaba nêvêneno boro.

Vonkê Qerebaşı vanê, mezra Halvoriya. Kêşis¹ Vonk de mendêne, warê piyê Keşişi be kor bo... Qonağê vıraste bi, senê hesab'a vıraste bi, aqlê isoni nêguretêne. Kilise de

Ma

ronistae bi, caê xo berc bi. Oda iy ver de nêrdgan girêdae bi, oda de enway çêsit kitabi ești bi. Erzurum ra, Erzingan ra, Elejiz ra, Meletiyê ra xêgi ebe resenon girê dêne, ardêne kilise. Keşişi fistanô şia guretêne pıra, tac nêne serê xo, xêg berdêne, kerdêne oda xo. Kitabê xo guretêne, wendêne, xêg kerdêne wes. Milet nia zê mîloçike amêne, şiyêne.

Derê Laçi de Gomon vanê, wertê birrio, Demenon malê xo ardêne uca kerdêne weyiye. Demenon wayirê mali biy, dewleti biy.

Serra jüye, asma Gucige zaf vore varena, dar u ber qapan kena, mal caê nêreseno. Hesabê Hermeniyo, hesabê hukmati ra des u hirê roci tepiao. Demenon tersenê, vanê, "Alef senik mendo, mal ki teber nêsono. Bêrê, şime lewe Keşişi, marê emser na asme ra di-rê rocon berco, ala no halê ma se beno, na çı bêtera."

Hawt mordemi, hawt qirbanon cênê, lekanon kenê ninga xo, ginê raa Vonki. Ebe lekanon'a vore dewesnain'a çığır oncenê, lêlê sani de xo resnenê Vonk. Keşiş inon vêneno, hekmete de mano. Ninon cêno zerre, adır keno we, ni xo kenê germ. Cîrê non vêneno, Demenon pizê xo kenê mird. Keşiş vano:

"Çiko, çıbao, na sewerese de xêra, sima çae amê?"

Demenon vanê:

"Mînetâ de ma tora esta: emser na zimiston zaf vore varê, heni aseno ke serre gran vêrena ra. Alef qediyo, malê ma qırrbiyaine dero. Di-rê rocon marê berco, ma veco selametiye.²"

Keşiş raver sas beno, tenê dudıl mano, hama desinde xo dano arê, vano:

"Ala ewro reetiya xode sêr kerê, sima ewro meymanê minê, hata sodır İy ra be xêre!"

Keşiş a sewe nêkono ra, hata sodır veng dano Heqi, berbeno, vano; 'Ya rabbi! Ni

mordemi qulê toyê safiyê, qelbê xoyê paki'a amê, ginê mîro. Se bikeri, se cüabê ninon bîdi? Ez ki hawarê to kon, se kena bike, to'a ayan u beyano.'

Beno sodır, Demenon vezenê ra, ara xo kenê. Keşiş cîrê azet u xızmete keno, waxto ke rae fiyo, cîrê vano:

"Mı sîma rê mheştê esto, heştêna de bine qarê xo borê. Ewro phasemeo, phasemêna, hetê verocon de kokê daron asenê. Sîma malê xo reet benê yabon de fetelnenê."

Demenon qirbanonê xo danê Keşişi, kelê xo jübini ra bîrnenê, cêrenê ya, sonê Derê Laçi. Roca hawtine siliye varena, waxt'a waxtê dowam kena. Demenon roca bine sodır ênê teber ke, çı bivênê: eke hao belek koto verocon, herd aseno.

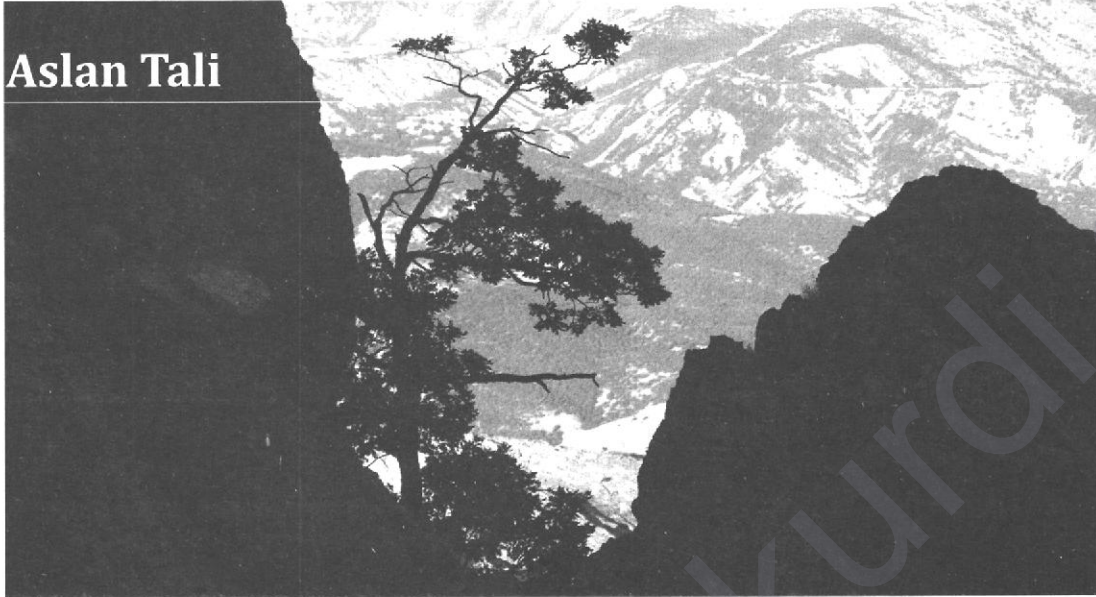
1 Raa Heqi de pilê Hermeniyo.

2 Heqi name kenê.

Duzgino Wayiro

Ma

Aslan Tali

Kemerê Duzgini vera vami
Duzgî, wertê mîn o to de
Esto des u dî Îmami
Ezo qırvanê Duzgini
Amo na Vilê Nisani

Îtiqatê Kirmanciye de, Dêsim de caê jiyar u diyar u nisango zof berzo, sondê xo, itiqatê xo jiyaru sero kenê. Ma ki kokimonê xora, pilonê xora na diye, na hesnê, çike Kirmanciye de adır, awe, tiji, asme ki wertê itiqati de ca cênê. Kokimê ma vanê ya: Koti ke awe xurena, Xızır uzaro.

Ez heştê de rozê şiyu mekanê Kemerê Duzgîn Bavay, xeylê mîlet amey vi. Pil'a, qız'a mîlet mînetê xo kerdêne, çilê xo nêne ro, hetê ra niyaz u qırvani kerdêne, taê şin u şivan bi, taê canweşiye, taê malu milk, rısko xêr wastêne. Werte ra jü niajniye zof bervêne, çimê me cıra perray. Usto ra, şiyu lewê niajniye, mı lew na dest'a, dima hal - dem pers kerd, eve Zonê Ma.

Mı va ke, "niajniya mına delale, çıra honde bervena? Çıra honde efkar kena? Çı derdê to esto, niajniya m'?" Va ke,

"Ma, se bıkeri, cigera m', Duzgînê Kemerî piyê neçarano, wayirê wayirano, key ke kume tenge, tenga ma de reseno, ez qırvanê binê lıngonê Duzgini bi! Jü laze mı bi, zof nêwes bi, jê meytê hardi bi. Toxtor u hekimo cı rê çare nêdi. Rozê mı hewnê di, Duzgîn Bava mira vano ke, 'lazê xo bızê, bia mekanê mı!' Ma ki tidarekê di, niyazê xo, qırvanê xo guret. Çike laze mı teqeta xo çinê biye, bese nêkerdêne rae ra şêro. Cirano ra jü ostor guret, na pa, ameyme mekanê Duzgini. Xeylê mîlet ki amey vi o waxt. Ez tepia mînetê xo ken Haqi ra, Duzgîn Bavay ra. Ma qırvanê xo kerdî, niyazê xo kerdî vıla, çiralığe xo da. Lazê mı ki jê meyti binê esketê çeli dı ramerediyaiyo, ez ki lewe de pa şiyu, hewni na ro mı ser. Hewn de dewrêso herdisın ame lewê mı, va ke: 'Ana Fatma, o pîrêno qılêrino ke lazê to sero, mı o sera kerd, pîrêno pak da pa, lazê xo bızê, xorê so çê xo!' Hewno vera til biyo, mı lew na çimonê lazê xora. Lazê mı

çimê xo kerdi ra, ust ra pay, va ke, 'daê, ez biyo vêsan.' Mı niyaz da cı, niyazê xo werd, ust ra pay, va ke: 'daê, urze, şime çê xo endi.' Şin u şivan, bervişî mezal mı nêda, endi minet u suneta na dina xo rê kerde.

Lazê mı gemê ostoni guret, ma kewtime rae, xorê şime çê xo. Haqa sıkır, awa nawa, lazê mı bi rınd, kar - gurê xo ki keno. Zewejiya, bi wayirê çêyi, bi wayirê domano. Haqo, nae rê sıkır, derd ke dana, derman ki bîde! Khurês u Duzgîn, Xızırê sata tenge, cano ke tenge derô, rew bireso!!" Mı pers kerd,

"Niajni, sîma ke sonê jiyar u diyaro, tîdarek çîtur kenê?"

"Cigera m', roza virêne rovarê xo keme, niyazê xo pozeme, qırvanê xo cême, çilonê xo virazeme, desta sodiri safaq dî kume ra rae, heni some jiyaro. Se ke kûme nejdîyê jiyare, postalonê xo vezeme, warway pay na hardê dewrêşi dame, çike xıravo. Nia de, cigera m', na dere esto ya; o dere ra nat postalonê xo vezeme, warway yeme Kemerê Duzgîn Bavay, Xızır Duzgî' canweşîye sîma dero, cigera m', qeda bela, neqo sîmara dîri bero, cigera m'! Jiyar u diyaronê xo rê wayir bê, raa pi u khalikonê xo, raa Haqî xo vira mekerê!" Xeylê mineta xo kerde, niajniye..

Suka Estemoli ra terkîti, amey, Elewiyê sarê Çorumi şîy toxtor u hekimo, wastêne ke wayirê domano bê. Hekim u toxtori cîrê derman nêbiy, domanê xo nêbiyênê, cı ra az nêbiyêne.

Dewe ver de hêgay	Xızırê sat u deqo
va yeno, vaê pakay	hawarê ma de bêro
mı hawar kerdo	qılawuzê Dolu Bavay
Khurêsê zerevêsay	ma rê roştî cı kero
Duzgîno zerrevêsay	roştî cı kero
Sulvîso zereq day	Mihemedê Mîstafay
sîpelaê Hamik Bavay	mı hawar kerdo
Munzîrê serê deryay	jüyo teynay...

Rozê cîranê xuyo Dêsîmız cıra vano: "Cîran, so Dêsîm, mekanê Duzgîn Bavay; bibo ke az dano to."

Mordem u hermeta xo qesa xo kenê jü, yenê Dêsîm. Nîsenê areve, hetê Paxî de yenê war. Nia danê ke şüanê malî, malî ver dero, şüanê malî ra persênê, vanê: "bîra, jiyara Duzgîn Bavay kotia?" Şüanê malî ki vano, "itharo". Nîsange mîsneno cı, şüanê malî ki wazeno ke malê bîroso, cıra çîralîğ, gostê qırvani bîjêro. Mordem şüanê malî ra qırvanê xo cêno, uza de sare bîrîneno, xorê peyser terkneno, sono suka Estemoli. Cênîke ra laz beno, benê wayirê laji, name kî Duzgîn nanê pa.

Serra bine tepîa yenê cao ke raa Duzgîni de qırva' kerdo, tepîa o ca de qırvanê xo kenê, sarê dewe rast yeno, sarê dewe cıra pers keno, vano,

"Sîma qey itha qırva' kenê?" Mordemek vano,

"Qey, itha mekanê Duzgîn Bavay niyo ke?" Sarê dewe vano,

"Duzgîn Bava, koo ke boverao, uzao." Mordemek vano,

"mı Duzgînê xo itha dî... Her serre kî son, niyazê qırvanê xo uza de ken..."

Dûri - nejdî jüyo, Duzgî'
ma ke kotî, ma ke kotî, veng'a to da
mekanê to uzao..

Rew tenga ma dî bireso...

Sairê Dêrsîmi

Weliyê Wuşênê Îmami -1

(1305 (1889) - 1958)

Hayder Beltan

Ez heni zonon ke cêncê ma Weliyê Wuşênê Îmami nas nêkenê. Wendoğê ma, sînatçiyê ma ki zof nas nêkenê. Çike Weli sere zof qesey nêbiyo. Pile ma nas kenê, hesno, gos do, zonenê. Hama neslo peyên nas nêkeno. Ez wazon ke Weliyê Wuşênê Îmami nas kerdene di. Kîlamê Weli hata nîka amê, restê ma. Seveta na kari, Sîlêmanê Qîji rê, Zîlfi Selcani rê, Serdari rê, Daimi rê, Tornêcengi rê zof duwaciyo. Taê sînatçi u arekerdoği ke nibiyênê, belkia ki ma Weliyê Wuşênê Îmami ho vira kerdênê. Înurê weşiyê wazon. Ez wazon ke sifte Weliyê Îmami nas kerdene di, kîlama biraê ho kîlmek ra sîmarê bînusni, dîma Hewa Derê Laçi u kîlamunê binu sîmarê areze kerine.

Namê ra ison fam keno ke, piyê ho Wuşêno, khalîkê ho ki Îmamo. Cîra Weliyê Wuşênê Îmami vanê. Kudîzo, ezbeta Khurêsunî. Piyê ho i Qîsle ra amê Pêtere. Dîma şiyê Pilvank. Pilvank de amo dîna, name Weli no pa. Domanênia ho Pilvank de vêrda ra. Eke zewejîyo, pîzo vîrên de xanîma ho ke biya nêwesa domanu, vato, "eke lazê mî bi, namê mî panê". Hama domu' biyo, merdo, berdo Pêtere de dardo we. Piyê ho Wuşêni eve kemane lawîki vatê, vengo de wes pa viyo. O werte de, dîma eke Weli biyo pil, piyê ho ra kemane mîso; hem kemane cînîto hem ki lawîki vatê,

SAYİR WELİYÊ WUŞÊNÊ YÎMAMI (1305 - 16.05.1958)

biyo sair. Hurendia piyê ho gureta. Her keşî sero, zof çî-mî ser ki lawîki vatê. Biraê ho Mîstefa ki vengo wes pîra viyo, ey ki kemane cînîto, vengê ho ki wes viyo. 38 de Hîniyê Dîzdu de, lazê ho Îmam Wuşê,

biraê ho Mistefa, domanê dey, der – cira' butu eve destê dewlete kişinê. A çê ra hora Weli ve domanunê ho ra xeleşinê.

'38 de ke sarê Halvoriye qırr kenê, Weli biraê ho Mistefay ra vano, "bıra, bê ma na domanu bijême, biremime; nafa ma pêrüne qır kenê". Bıraê ho Mistafa vano. "Nê bıra, ma se kerdo, kami qır kenê? Hurendia ho de vinde, thowa nêveno." Weli se keno, çare nêvineno. Rozê Weli lazê ho Sayderi keno vırara ho, xanıme ki lazê huyo qız Heseni kena vırara ho. Hese' hona cızık dero, dewe ra benê tever. Lazê huyo pil İmam Wuşê' are de beno, çê de niyo, ey tey nêbeno. Çêna ho Elife ve Sose ra çê de ca verdanê. Weli vano, "na domanu bon, xelesnon, meste - bêro ki yon, sîma cion, bon." Maneno verasu', Elife apê hora vana, "ez na waa ho cion, son". Apê ho Mistefa heredino pıra, vano, "na runê sîma tharo, na çiyê sîma tharo, tu ca verdana, sona koti?" Elife 14-15 serru de bena. Xof kuno zerrê Elife. Ho hode vana, 'piyê mı i şiy, ma naza teyna verdayme. Nika esker eke ame, ma se keme, kam ma ine dest ra xelesneno?' Dima Elife waa ho Sose cêna, erzena phoştia ho, i ki dijdiya dewe ra benê tever, sonê. Rae ra sonê, verê Sakaki de kunê Wersağe, nia danê ke esker ame, kot cêr. Waa ho Sose phoştia dera, sonê ve Gorgit. Gos danê ke jü cor de veng da no, vano, "Elê!". Elife vana, "yew". Vano, "erê, thao, bêrê!" Tik sonê ke, piyê huyo. Verva cı yeno, Sose cira cêno, tenê lewê ho nana pa, pia sonê.

Elife, piyê ho, maa ho ve biraunê ho ke vî-nena, dina bena yê dae. Seva biraê huyê pili Wuşêni rê ki qısawete kena. Nia dana ke hirê-çor ciniyê bini ki uzarê, i ki Sakak raê. Tenê de ho eke nisenê ro, oreşinê ra. Endi waxto ke lêl bıkuoyo, urzenê ra, sonê Sakak. Sonê Sakak, çê Ağaê Miroy uzarê, sonê çê dine. Nu' poto, eke nonê ho wenê, esker qelevino de Sakak. Veng danê Muxtari, vanê, "ma esmu itha vindeme, non, çî-mi

marê biarê". Nu, most, çî-mi cırê benê. Weli ve domanunê ho ra ho danê we, dijdiya uza ra ki remenê.

Weli domanunê ho cêno beno peyê dewe, duri'a duri vengê ağırmakinu yeno. Xof kuno zerrê Weli. Domanunê ho uza ca verdano, vano, "sîma na cinu de şêrê hetê Derê Oxe; ez son, Wuşêni, Gulizare, biraê ho Mistefay inu cion, yon". Hata son sonê. Çor ciniyê, Elifa, maa huya, Sosa, biraê huyê; sonê Derê Oxe de kunê wertê birri. Nia da ke, di-rê teney haê dota yenê. Vanê, "belkia ke eskerê". Phêzn yeno wertê birri de ke, Xıdê Memê Kheki iyê. Yenê tenê nu' da ve dinu, nonê ho wenê, vanê "ma dota Oxe ra yeme".

Neysel, versimsêr sonê, sonê Galvasu (Galvosu). Cor de jü veng dano, vano, "waê, waê, sîma kamiê, meşerê, esker ame!" Nia danê ke Hiniyê Dızdu de ağırmakina nê ve ro. Ağırmakina nê ro, beno zelemela mîleti. Maneno son, verasu' Weli vejiya yeno, vano, "pêro qır kerdê".

O sonde ki jü na hetê Qereçori ra viyo, wertê eskeri de viyo, vato: "Ez amune ke, jü hao lawıku vano, namê ho Mistefa vi, vengo de wes pa vi. Ame leê ma, mı va ke, 'ero, eke bese kena, bireme; sîma pêrüne qır kenê! ". Va ke, "ez amune ke sodır remnais di; mı nia da ke, esker cêro vejiya, mı endi bese nêkerd..." Lazê huyo pil İmam Wuşê', biraê Weli Mistefa, domanê dey, der-cira', deva-devê 70 mordemi pêrüne uza qır kenê.

Uza ra yenê Galvasu, Galvasu de jü serre manenê. Galvasu ra ciniya Sey Baklı, waa Hesên Efendi inu ki cênê benê. Dima yenê Pulê Bargi. Eke yenê Pulê Bargi, hora jü astırrê ho viyo. Astırrê ve orğanê ra Heydê İvişi dano cı, tenê orğan ve astırrê ra Seydaliyê Hoki dano cı. Erzenê binê ho, horê pêro pia kunê ra. Weli uzara sono Dinaru de Çê Aliyê Wuşêni ra qatê cilu hêrneno, ano Pulê Bargi.

Tenê de ho ke solix cêno, kemanê cêno hu dest, keno tiro. Der – cira' yeno, dorme de beno top. Biraê ho Mıstefay sere derdunê ho keno têra. İyê ke dorme de biyê top, pêro pia bervenê, danê zonyunê ho re (ro). Weli eve vengo wes kemane dano ve qesey kerdene...

Hêniyê Dızdu ver de şin u şivano
Vengê biraê mı Mıstefay tede beliyo
Vano, "bıra, mereme,
Mı ağırmakinaliya kafiri ver de ca meverde!"
Bıra, bextê biraê xo de qolaê mevaze
Mıno kardi nê ro cigera xo
Biraê xo de bare kerde...

Derdê laz u bıray nino ontene. Na heşiriye eve çimê ho diye. Her ke kemane cêno ho dest, derdi benê têra, Weli dest de benê ağme, resenê çor kosê Dêrsimi. Seda ho

mileti rê wes amê. Kam ke veyve kerdênê, berdenê veyve, koti ke kam merdenê, Weli berdenê, ey ser kılamey vatenê. Endi berdenê her ca. Çıke o waxt dowol u saji zof çinê vi. Çıqaşi ke şiyênê veyvu, kewraine, iyê ke merdenê, inu sere vatenê; hama tertelê Dêrsimi verê çımunê Weli ra nêşiyênê...

Hewa Derê Laçi, Hewa Wuşênê Aliyê Gaxi, Hewa Hesên Efendi, Hewa Çuxure, Hewa Wuşênê Seydi, Hewa Silê Suri, Hewa Lazê Sey Rızayi, Hewa Tuşki, Hewa Zeyneme, eve dest u seda dey ra amê werte, eve kemanê Weli asme ra darde biyê. Reyna ki na kılamu ser vındon.

Pırıka mı

Daê
ala bê, bê
bê ronîşe,
mı rê uncia a şanika xuya verêne
qesey bike...

qaytê, paizo,
verva zımıstano
şewi dergê...

xevere bide mı
çênanê pasay ra,
bıza kole ra,
lûya dimeqole ra,
xevere bide mı...

pirıka mı!
hard lerzeno
dinya çerexina
tı çina...
hama, o vengê tuyo zela u delal
tim goşanê mı dero

daê!
Xevera to çina
dewe ra bar kerdena ma sero
des u new serri vêrdi ra...

kemer u kuçê ma,
theyr u thurê ma,
mor u mılawunê ma,
jiyar u diyarê ma,
zon u rindekiya ma,
mı teyna pustunê xo de day we...

nıka zerrê mı girino,
zê hêniyê maê Çırıke...
xevera to bıvo, daê
hıris u jü serri derane,
nıka zonê ma sero wanon...

zonê ma,
mı rê zê hemgêni weş yeno,
çutır vajine endi to ra
thamê zonê ma fekê mı de zê şitê
maa mıno...

mı tı,
qesey u qeydê to
qe xo vira nêkerdi, daê!
tı ki mı xo vira meke
binê hardê siyay de...

Sevim Aydın
17. 11. 2012 / Mêrdin

Hüseyin Ozan

Şênê kou de dewa... Heni zona, antoqê heliya. Gavano de xori de mazrawa... Xo sero ke nia dana, xora asmêno khewe keno... heya feqiriya, nêçariya hema warey şênê, ma u pi cigerê xo estê bextê Xızirê Khali. Nêçari, na ko u gavanu azê xo rê vırara mae star zonê. Va şêro tengiye bo, nêçariye bo, hema şımşerê zalimu az u uzê inura duri bo... Comerd Oli verê coy homete, dima azê inu xatirê xo sano... Ya tijia homete, ya meleka desta sodiri... Na minete sîma rê.

Laik u çêneke... Dewê serê kou, gavanê xori, sada çhem u deru de... Warway, vêsan u têsan... Mîmeta ma u piyu de bavokê jiyar u diyaru... Theyr u thurê yabani de, voreku, pîsingu, bijêku de yar u olvoji... Çiçegê na kou, her kemere, her dare, her pelge, ko u gavani, çhem u derey biyê sewda de xoriye, neqêşiyê zerrê inu... Usar amêne, dar u ber çiçegu ra xemeliyêne. Amnoni asmên astaru ra neqêşiyêne. Paiji dina biyêne zerde, zımistani her ca sîpê... Serri têdîma vêrdêne ra, şiyêne. Goso jü de lorika mau, goso jü de şiwari... Zonê kamilu de tenga mazlum u nêçaru, destanê çêrunê meterisu...

"Ax, Mazra Seydana, bira na kemere

Ax, çekê ma mendê, ax, wertê hêgu de

Nê çimi mendê, nê ra u welağu de

Ax, de nia beno, no çî nia beno

Nê, zulimo nianên, ax, çituri beno"

Oli kenê Heyderi ra menê, qeraro, seniko, zamayê dî asmano... Pêrode, ma pêrodime, amo ma ser ordiyo; zalimê zulmatio... Heyder talibê destê piri, roza Îmam Wuşênî de Şehidê Kerbelay... Menale daê, menale... Nêçe mosim u paki, nêçe ciwanik u ciwamêrdi destê zalimu de mendê. Heni bêwaxt u bêmurrod... Zerrê marê dirbeti, zonê made şiwari... Onca ki meterisê ma şên.

Rayberê ma Sey Rıza, Alişêr u Ana Zerifa... Xoseriye; esq u sewda wa. Rawa, iqrara! Sîma, iqrarê xode yar, iqrarê sîma marê od...

Laik u çêneke... Musay ke her çi nurê Haqi rao, O kainati rê çimeo. Gereke xatirê her çi bızaniyo, hard u asmên mara raji bo... Raa talibi de Cemê Heqiye, dara Mansuri de teslimê rıza, themur u beytunê piri de sada;

“Khela Dêsimi sero mekani

Zalim ta ano ra cı, keno xan u xopani!.. Zalim ta ano ra cı, keno xan u xopani!.. Zalim ta ano ra cı, keno xan u xopani!..”

Mosim u paki biy, di ke zulmat hewro de şiao, ma pino. Serê zerrîa Kirmanciye de çewrê de xori zon dano. Zonê nêçarunê made şiwara... Di ke ni derdi, ni deji inura ki duri nêkunê. Senê mêraso? Phephug warê mara duri nêkuno, çira?

Zalimê zulmati... Zalimê zulmati! Biyêne çelê zimistani, biyêne hewrê şiyay, ko u warey guretêne xo ver. Laşzri!.. Laşêrê zulmati!.. Nêçaru re şiwari ardêne... Ma u pi derdê cigere ver nalêne... Estêne ra dewu ser, çhike-çhika domonu hard u asmêni nêne pêra... Zalim u bêmeremet biy.

Laik u çêneke... Di ke Kirmanciye derbetina. Di ke hewrê suri asmênê Kirmanciye ra duri nêkunê. Di ke şin u şivano... xora vatêne, Kerbela ra nato... Di ke, a roze be na roze zalim o zalim, mazlum o mazlumo...

Vergê fekegonini biy, oncia şiwari ardi bi. Çêveri şikiyay, bon u hêgay vêsay... Şiwarunê nêçaru qe nêhesnay. Taine hard'a kas kerdi, berdi, taê xo wertê goni de mendî. Dar u kemer vêsa, heywanê de Haqi zalimu dest nêxeleşiya... Adır u kile dewi qilotnê ra, dina nêçaru ser biye teng u tariye. Çêneke be çimunê xo diyê; mangey, vorek u bijêki bervenê... Heni zonê ke kardi na ro cı, çigerê ae kerdi letey... Laiki di ke nê pira, kutikê çêyi jê quli naleno... Di ke çimunê eyde nia dano, hurdi çimu ra hêsturi rêzenê, can dano... tey nala...

Heni vîran, vêsan u têsan goç girê day, kewti ra rawu. Mefiye... Hesarê welati... Serrê çetini, derdê girani.

Laik u çêneke... Derd u khulê nêçaru, destanê çêru cirê mêras...

Rozê, wertê mız u dumani de gulvangê tîfangu bi ra berz... Musay ke, meterisunê Kirmanciye de ciwanik u ciwamerdi kewtê sama... Gos na ro ser ke daweta jiyar u diyaruna! Gulvangê ke benê berzi, yê tîfangunê şêrê Derê Laçi, yê heliyê Ali Boğajiyê!.. Yê çekdarê Jêla zelalê!.. Çêneke ard ra xo viri, şêrunê Derê Laçi de kes alaqtare nêvata, zerrê xo zon da... Şiye ser, saro ke xo de hast niyo, Haq cı ra hast nêbeno!.. Saro ke jûmini de yar niyo, Haq tey yar nêbeno... Zona ke Xızirê her keşi teyro, be destê keşi hawar de reseno! O hazir u naziro! Owo ke tı zerre u canî ra veng'a cı de!

Laik kou, gavanu de nia da... Di ke Sahan Ağao Ali Boğaz de meteris gureto! O hete de

Dêsimo, çekdar u qırvanê Xızırîo! Va, torê sılayîa! Meterisê mı emanetê to! Çıxa ke sarê mı bêbextî'ya berdo, a roze be na roze ez u Ali Boğaz de raa sîma pinu!.. Sîma heliyo çhalê! Bêrê, asmênê Kırmancıye oncia şên bo! Mekerê xo vira sîma, azê ma, çığırê khal u bavê ma, raa sîma!..

Çêneke Jêla Zelale de ni a de, Horiya Jêla sama dera! Zahar amo, dormê Jêle adır u kîlo! Jêle sitemkara! Jêle sitemkara! Veng dana... Qomo, iqrarê xo biarê ra xo viri! İqrarê xo biarê ra xo viri!.. İsız mekerê mekanê Duzgîni... Xatirê tijia Koyê Sulbîşi, çewres çimê Muzır Babay!

Laik u çêneke... Di ke awê kounê ma resenê pê, benê çemo de adır!.. Di ke, chemê Xızırîo sono, reseno chemê Feratî, benê jü chem, verba Kerbela sonê. Di ke, theyr u thur bo, keso ke têsano, a awe ra sîmeno... Di ke, awa ke nêda İmam Wuşên u şehidunê Kerbela, awa jü çhemîa... Şi ser ke awê çemu jü derya ra yenê! Pir vati bi, "zalım zalımo, mazlum mazlumo; xora thonê xo vurino"... Şi ser ke Kerbela xora namê jü mekani niyo... Di ke, Kerbela jüye ewro Kırmancıye dera... Şi ser, mazlum u nêçarê ke ginenê cı, her jü şehidê de Kerbelaê... Zona ke iqrar namê esq u sewdao... Owo ke bêıqraro, sewda wese ra dürîo... Zona ke "Maqamê İsoni Jüyo"!.. Di ke, Şimîro ke vanê, zalımê zulmatîo... Şi ser; kardîa ke vilê İmam Wuşênî de biya, ewro wertê bêrikunê Kırmancıye dera...

Zona ke heto jü de heqîqato, heto jü de zulmatîo...

Di ke, kou ra hewrêse xeleşiyê, yenê!.. Dêsım, Serhed, Botan!.. Nêçari biyê laşêrê usari. Koy biyê şênî! Meterîsu de kewtê sama, gulvangê tıfangano! Çêneke perri kuyê pa, şiyê, restê serê Jêle... Diye, Ana Zerîfawa o ca ra, meymana Jêla Zelala. Horiya Jêle, Ana Zerîfa, çêneke pia kewti sama... Çêneke ko be ko perri kuyay pa, şiyê, reste Gavanê Zapi...

Laik perri kuyay pa, kounê Muzır Babay sero feteliya... Meterisê çekdarunê Xızırîo de kewt sama, gulvang da tıfangê xo... Derê Laçi de gos na ro sada kılamunê İvisê Sey Khali. Gulvangê tıfangê Cibê Kheji, Ali Boğaz de yê İvraim İdarey hesna!

Khela Dêsımî sero Mekani

Sera fetelinê çiftê helî u doğani

Ca ra imdat danê Xınîs u Erzıngan u Têrcani

Elçiyê Kerbelaê sonê diyarê Sam u Hemedani,

sonê diyarê Sam u Hemedani,

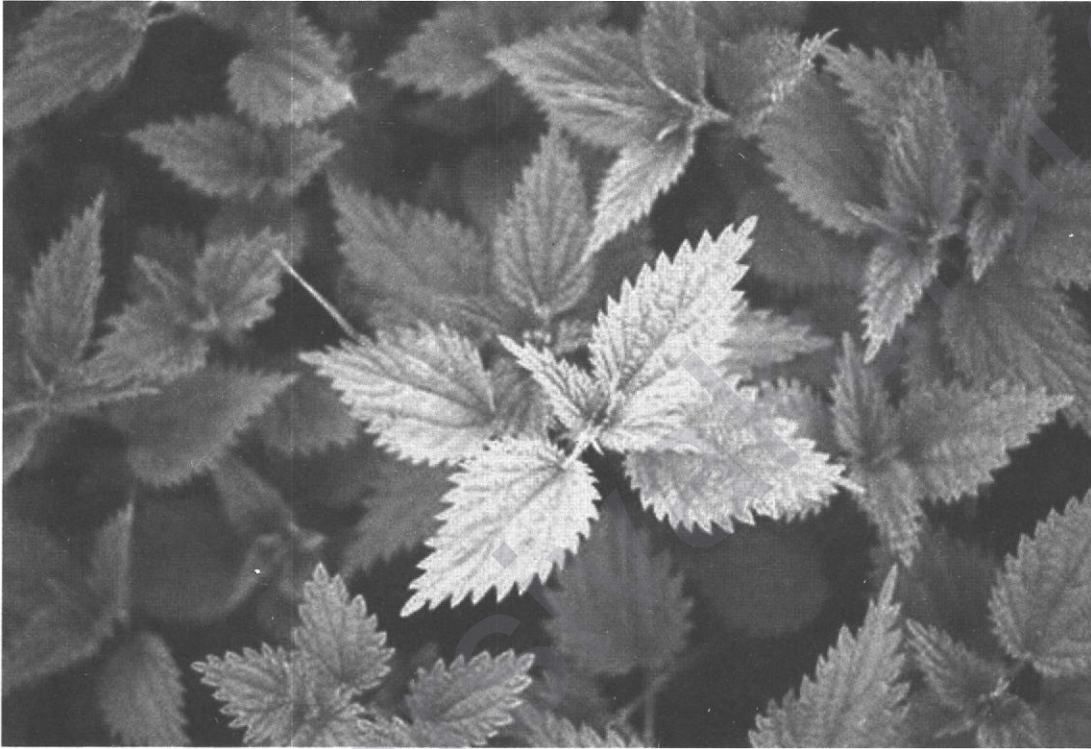
sonê diyarê Sam u Hemedani...

Heliyê perri kunê pa! Heliyê perri kunê pa! Asmênê Kırmancıye de sama! Asmênê Kırmancıye de sama! Dersim, Serhed u Botan! Çhemê Munzırîo adır u kîle, Çhemê Ferat u Dicley laşêrê zelalî, awa Zapi phêl be phêl; dirbetiunê marê melem!..

Dırrıke (ısırgan otu)

Urtica dioica / urens

Teslim Sarıgül

Kokı ra bıci, purrê (velg) u toxımı ra pêro vaso de dermano. Waxtê verêni ra hata nıka hurendia dırrıke wertê qomi dı caê xu mıqerımo. Vasê dırrıke de histamin u asetikolin esto. Dest ke na pıra, destê mordemi vêseno, zan dano (dano pede). Na ri ra no vas hata na waxt bıyaena xu ramıta. Çıko kı zê ni vaşı vasê do bin nêno vêntene. Na ri rao ke hebê lolık, mırcılık demisê ni vaşı nêbeno, nêwenno. Dırrıke dı veriya: dırrıka derge, dırrıka kılme. Dırrıka derge lese ra nejdiyê 100 cm bena derg, purrê xu khır-khewiyê (koyu yeşil). Lêeka xu çarkose sero zimbêlına. Na dırrıke 4-5 serri jü kokê xu ser weşıya xu ramına. Dırrıka kılme lesa xu nejdiyê 60 cm'a. Purrê xu roştkhewiyê (açıkyeşil). Na dırrıka kılme zaf hêrsına, caê mordemi ke cı gino, vêsna, kena suko sur (kıpkırmızı kızarıır). Na dırrıka kılme be dırrıka derge dügela ma Dêsım de royına.

Mırcılıke rê (sedef egzama) kemeranê velıkan (böbrek taşlarına), nêweşıya velıkan rê u (böbrek hastalıklarına) raa mizore rê (ıdrar yolları) dırrıke rınd yena u hewla.

Verê usari u paiz de nejdiyê asmê (çar heşti) mordem gereko na dırrıke bısimo. Ara sodiri ra nê m sate raver 1 bardağe owa dırrıke bêro sımıtene, rında can u zerri o pıskanê marê.

Nêweşiya zerria şiae rê u hazare rê (karaciğer ve safra kesesi hastalıklarında), nêweşiya serpeji (dalak hastalıklarında), helm u dornaganê helmi rê (solunum sistemi balgamlanmasında), nêweşiya pısıke rê (akciğer hastalıklarında) raver ni nêweşiyan rê rınd yena. Hukmê xuyo hõwl (Potasyum tuzları, organik asitler-formik asit, histamin, asetilkolin ve Vitamin C) ni thamu ke wazenê vasê dırrıke megirenê, zê vasê çay dem kerê, heni bısimerê. Eke gırına sa, ni thami buxê owa de darinê we, sonê.

Xeylê serri ke vêrdi ra, serranê mara (kokımı dı) dırrıke demirê goni rê rında, 6-7 rocu miyan de verêniye ra raver morden tenêna beno pêt, beno cansenik (enerjik). Cendeg ke owe dê arê, dırrıke owe ancena, kena kemi, cendegi ra. Goni rê rında, goni kena zêde, kena pak. Romatizma rê rında.

Be owa dırrık'a porê xu buşirê, hem por bereqino, hem ki beno derg.

Vas çıqa teze biro, hentı hewlo. Teze nêvenenê sa, vasê dırrıke gereko şıye de husık bo, khewe bo, heni dermani rê tenna quwetına. Zımıstani rê usari taê vasê dırrıke arêdê, bınê destê sımá de bo. Ni vaşi roca pakae de arêde, heni tenêna vitaminu top kena pur u velgê xu verê roci de. Çıqa motacê ni vaşîe, hente arêderê. Zêde arê medê, milet motacê ni vaşio. kokê ni vaşi pêt bımáno ke her serre deyna biroyiyo.

Dırrıke megirenê, dem kırê!

Hentê khocıka çay dırrıke bercê werte bardağê, owa gıriyaiye server de 5-10 deqey ra tepia roc de 2-3 bardağú dırrıke bısımê. Eke bêthama, qail nêbenê, tenê hemgin werte kerê.

Hebê dırrıke (ısırgan tohumu)

Hebê dırrıke hentê 4 khocıkanê çay bıcêrê, wertê darşiri de biheleznê, zê kepegi genımı bo, 200 ml owa gıriyaiye ser kırê, 8-10 deqey ra tepia roc de 2-3 bardağú bısımê.

Por şüteni

2-3 gırmıku vasê dırrıke husık wertê 5 litrey owe de adır ser nê, adır bın de gıran gran bıvêso. Waxto ke bıgırıyo, adır dewn ra kırê (bışaynê), 5 deqi bıpiyerê, dem bıciro, icara tepia porê xu buşiyerê.

Vasê dermaniê ke herdê made royinê (benê khewe, benê zergun)

Tomı

İsmail Söylemez

Ma

Çerezi şewoni dergon, mıjlayiyê comyerdon. Meşğuliyeti xuertoni xomayon. Çılê şewoni tariyon. Germiniyê şewoni serdınon. Muhebbeti diwonon, teşğêlê cemeton.

Hela hela, egi rısıponi dew ra dı teni kay keni, tı bıvın mıjlayi. Wext yı jubin ra qar-yeni, wext voni “ê de willê, tı aç nıke(rd), hıı”, “de şu, rê e comyerdon bıvını, rê ma bo, tı çıqêdı tomê birneni, hadê ma tı bıvın”. Ma heton nimê şew guşdariyê ina mıjlayi bıkerdên, rênê ma tera mird nibin.

En co weş ız, ze yın gê (gay) jubin umartin u sarı eştin jubin ser. “Ero Heci, ini gon rında bıpaw, ma loni cıt ver” diwoni tiyedir dest kerdin pê, wiyên, kıştın’a kotin.

Ina kay egleba comyerdi kay keni, egleba şewoni dergoni zimistoni d’ kay bena. Ina kay miyontê dı tenon ıd yena kay kerdış.

Esas, qê (seba) ina kay xısusı textê hadrê esti, labelê semedu g’ her merdum dir ini textê çini, egleba seri ju çi’ya yenu ontış. In çi egleba puestê nimaji benu. Puestê nimaji qeldoni, phaştıyê puesti ser on-ceni. Tabi têna puesti nê, phaştıyê teqwim ya diyari bonon’a, seri yenon’a, seri kerron’a, bıni kerron’a, hema hema tı vaj, hemı ca dı yenu ontış.

Kaykerdiş:

Ewılı, tomê xui virazeni, tabi egi tomo hadrı çinug se, in tomı, qêdo gu ma ciyer dı vineni, gere şıyes (16) çımê bu. Qê kaykerdişi, gere her merdum xui ri şıyes kon pêda keru, yoni tiyedir pê hiris u dı konu kay bena. Ina

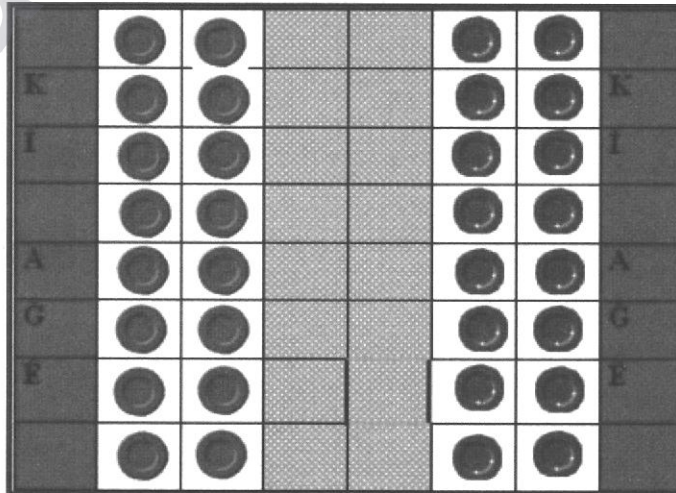
kay dı hedef şıyayışi tomı/ağê wu. Kê wer-yeni, ka werdiş mecburiwa. Tepyay kaykerdiş çinu, labelê wext tı kê xui be(rd), resna ki ağê/tomı, a ka eşkena her kışt ser kay bıkeru. Kê bin eraver u kıştın ser kay keni.

Qedyayış:

Oncax, heton ra kê hetêk qêdyê yon ız heton ra hetêk şıyayışi xui qebul kerd, kay qedyena. Kê wırd heton, zê pi bımoni, kay pata şına. ina ju ri yon voni pata yon zi voni wışk, têkı ina ju ri voni puç vejya. Yoni kay pata şı, kay wışk vejya yon ız bi puç.

O go şıyeru, benu wayeri gê (gay). Egi in-yêw kayê diyın dı yı zuari ê bini berd u ê gê xui vejenu. Wext kaykerdişi xui temom ke(rd), inyêw goni (gaanê) xui umareni, gê komi tayêr se, kay yı guireta / qezenc kerda.

Co gu ma tedı ki ağê nuştı, tı kê xui resna oja se, bena ağa u eşkena her het ser kay bıkeru. Ki gê, ma tedı astarê nê ru, kê oja niyên ru u ka verin verni ser kay bena.

Ders 1: Naskerdene - Tanışma

- Hesen: Ma be xêr di!
 Gulizare: Xêr be sîlamet!
 Hesen: Namê mî Hesenî. Namê to çiko?
 Gulizare: Namê mî Gulizara.
 Hesen: Namê i mormeki çiko?
 Gulizare: Namê ey (dey) Heyderî.
 Ma, namê a cênike çiko?
 Hesen: Namê dae Viyala.
 Gulizare: Çitûria?
 Hesen: Tî wes be, ez rîndane. Hal-demê to çitûrio?
 Sağol, iyiyim. Sen nasîlsîn ("hal-vaktin nasîl")?
 Gulizare: Rîndo, Heq rajî bo!
 Hesen: Heyder kamo?
 Heyder: Heyder ezane.
 Gulizare: Viyale kama?
 Viyale: Viyale ezane.
 Hesen: Tî Melisa niya?
 Ğezale: Nê, namê mî Ğezala.
 Hama namê tûyo xêr Hesenî, heni?
 Hesen: Heya, ez Hesenî.
 O ciamord kamo?
 Ğezale: Nêzanane kamo.
 Ma, a çêneke kama?
 Hesen: Ez ki nêzanon kama.
- Merhaba!
 Merhaba! (karşı yanıt)
 Benim adım Hasan. Senin adın ne?
 Benim adım Gülizar.
 O adamın adı ne?
 Onun adı Haydar.
 Peki, o kadının adı ne?
 Onun adı Viyale.
 Nasîlsîn ?
 İyidir, sağol!
 Haydar kim?
 Haydar benim.
 Viyale kim?
 Viyale benim.
 Sen Melisa değil misin?
 Hayır, benim adım Hazal.
 Ama senin adın Hasan, değil mi?
 Evet, ben Hasan'ım.
 O adam kim?
 Kim olduğunu bilmiyorum.
 Peki, o kız kim?
 Ben de kim olduğunu bilmiyorum.

Sözcüklerin anlamı: (e: eril ad, d: dişil ad)

1. Zazacadaisimlerde eril-dişilayrımıvardır. Eril sözcükler daima bir ünsüzle biter, sondan vurguludur. Çêneke, Viyale gibi adlarda sondan ikinci hece vurguludur (e: eril, d: dişil)

ma	biz, bizi, bizim
ma, ...	peki, ya
be, ebe ...	ile
xêr e	hayır, iyilik
di	gördü(k)
sılamet e	selamet
namee	isim, ad
namê to	ismin, adın
namêdey (ey)	onun [bay] adı
namêdae (ae)	onun [bayan] adı
mı	benim, beni
to	senin, seni
çık, çı	ne
mormek, mordemek	adam
cênike d	kadın
a	1. o [bayan]

2. [eğik halde addan önceki dişil işaret zamiri]

i o (eğik halde addan önceki eril işaret zamiri)

çıturi, çıtur	nasıl ez ben
tı	sen
rınd	iyi
hal e	hal, durum
dem e	vakit, dem
wes	hoş, güzel; sağ
wes be !	sağol !
Heq raji bo!	allah razı olsun!
kam	kim
nê	yok, hayır
heya, ya	evet
hama	ama
ciamord (ciamerd)	erkek
nêzanane/nêzanon	bilmiyorum
çêneke	kız
ki	de/da, dahi

Dilbilgisi 1:

“biyene: olmak” ek-fiilinin sıfat (önad) ile çekimi

Sıfata şahıs soneki eklenerek “olmak” fiili şimdiki zamana göre çekilir.

ez rındane (rındu)	ben iyiyim	ma rındime	biz iyiyiz
tı rında	sen iyisin	sıma rındê	siz iyisiniz
o rındo	o (bay) iyi	i rındê	onlar iyi
a rında	o (bayan) iyi		

Sözcüklerin anlamı: ez nisenane (nison) ro	oturuyorum
koti, koti de	nere, nerde
... de	..de/da
... ra	...den
Anqara Ankara	
Erzingan	Erzincan

Bingol / ÇewligBingöl

Xarpêt / Eleziz Elazığ

ez heni zanon	galiba, sanıyorum
heni	öyle
ke	ki
beno	olabilir, mümkün

Hesen: EzAnqara de nisenanero. Tı koti nisena ro ?

Ben Ankara'da oturuyorum. Sen nerde oturuyorsun?

Gulizare: Ez İzmir de nisenane ro. Ben İzmir'de oturuyorum.

Ez Pilemoriye rawane, tı koti rawa ?

Ben Pülümürlü'yüm, sen nerelisin?

Hesen: Ez Erzıngan rawane. Ben Erzincanlıyım.

Ma, Heyder koti rao? Peki, Haydar nereli?

Gulizare: Heyder Bingol (Çewlig) rao. Haydar Bingöllü.

Ğezale koti rawa? Hazal nereli?

Hesen: Nêzanon koti rawa. Nereli olduđu bilmiyorum.

Gulizare: Ez heni zanon ke a Xarpêt rawa. Galiba Elazıđlı (Sanıyorum Elazıđlı).

Hesen: Heya, beno. Evet, olabilir.

Zonê isani ke bi vindi, isan beno ze phepugi...

Ma

Cıvrak; dewa verê Koê Sılbuşi... Sulbıs, zê heli Cıvrak kerdo binê perranê xora, veng dano Sey Qaji, vano, "Veng de, Sey Qajiyê mı, veng de. Vengê xo kemi meke mı sero, roê mı sero bireso Thujige." Sey Qaji cêreno ci, vano, "Dêsim welatê Kırmanciyo, tenga Sey Rızayo, sedaê Sey Qajiyô."

Dewa Cıvraki çê ostaina, mekanê sairana, roê sewdawa... Hiris o heşt ra raver, dewe malimi ardê, derse gureta, wendis musê. Cıvrak ra xeyle sairi, ostay, loqmani vestê ra. Her jüyê zê lilika çimi roşti danê zerrê mordemiye, heni seretik, heni esq'a. Î ge vêsnav, zerrê cüni de, ge rusnav şerb, ge qır kerdi, zê Bertal Efendi poncas o çar ca ra... Nêqediyay... Dewe pay ra, dewici şerb ra mendi...

Qomê Cıvraki, nika suka Estemoli de amê têser, komele girê da, ma a komele ser şime, tey qesey kerdi. Makbule Çerimli'ye bı Hıdır Ataş'i ciab da personê ma.

Serkan Sariataş: Ma be xêr di. Na komela Cıvraki ma xeyle waxto heşiyayme pê. Na komele sîma key nê ro?

Makbule Çerimli: Xêr be sılamet! Komela ma 2003'yine de amê werte.

Serkan: Sîma ça na komele nê ro, naca se kenê?

Makbule: 1981 de sîma ki zonenê "therbe" (derbe, tharve) biye. Hata o waxt dewe pırre biye. Dewa ma dı Hesabê ma ra 89 çêyi, 1600 ra zêde nufise biye uza de. A therbe dıma dewe pey der pey na het ser, hetê sukunê pilu ser amê. Endi amey sukunê pilu ser, o waxt vırênde ra vıraşt pilunê ma, komela ma biye. Waxto ke therbe biye, o waxt komela ma ki qapan kerde. Sero 25, 30 serre vêrde ra, endi mîletê ma her jü caê ro şî. Roca henêne amê ke kes keşî nas nêkeno. Lacê biraû, lacê xaliku, domanê apu, domonê wau endi kes keşî nas nêkerdêne. Ya jüyê ke merd, serê meyti dı êno têare ya ki veyve bi, veyve de amêne, hama endi na zobîna nêamêne têare. Yanê, heni bi ke endi na komele gereko bêro meydan. Alamanya ra biraê mao pil amey itha, amey têlewe, komele sero guriyayme. Waxtê guriyaane de ki kes zêde elaqadar nêbi, tersay. Va ke, 'ni na komele de se kenê? Ni, na komele nanê ro, ala çî anê werte?' Ez vaci, dewicê ma letê zêdey qelbê serdını ra na kar ro sêr kerdi, ame cesaret, ama ma taine ma na komele nê ro, esmer des serrio ma payrayme.

Serkan: Dewa Cıvraki de kamci jian (zon) qesê beno?

Makbule: Cıvrak de Kırmancki (Zazaki) qesey keme. Na wendis ke kut werte, ae ra dıma Tırki ki qesey keme.

Serkan: Kırdaşki (Kurmancki) çino, ma; nê ke?

Makbule: Nê, Kırdaşki dewe de çino.

Serkan: Dewê de kamci aşiri estê?

Makbule: Dewe de Xurmeçıku (Xormeçıki) estê, Bolçıku estê, jü ki Gemıke de Seydu nısenê ro, Balıcu ki xo Xurmeçıko ser say kenê.

Serkan: Pirê sıma kamê? Ocağê sıma kotio?

Makbule: Pirê ma, sarê Bolçıku sonê Sêvaz, ocağê dino ucarê, namê ocaği, “Ocağê Avdel Camali”o. Sarê dewa Cıvraki be Balıcu’n’a sonê Ocağê Bamasuri, ucay seroê. Seydu ki sonê Bamasuri.

Serkan: Nıka Cıvrak de çend çêyi estê? Verdı 89 çêyi bi, nê ke?

Makbule: Tepia estê. Honde çêyi estê. Taê çêyi rijıyay bi, taê ki qe hurendi de çinê biy.

Serkan: Na linge de kes dewe de mano ya nêmano?

Makbule: Nıka thola, zımıstan na linge de dewe thola. Sifte honde tarix vêrdo ra, ae ra ravê vızêri bıra İbraim naca yonetimê (ıdarê) komele dero; ey qal kerd, va ke, dewe 1915ine de thol nêbiye. 1918ine de thol nêbiye, bado 1938ine de thol nêbiye, 1980ine de ki thol nêbiye; na dewe esmer zerrê ma zof şikiyo ke dewa ma na zimıstan biya thole.

Serkan: Hiris o heşt de Cıvrak ra xêlê mordemi amay kistene. Çend mordem qır kerd, zana?

Makbule: Ma ino zoneme; ma hem nusnê, kıtav sero estê, uca de ki wazenê qayt kerê... Tayfa çê Bertal Efendi de jü rae de 54 teni Derê Remedani dı qır kerdı. Zobi ki Balığ ra qır kerdê, muxtar tepia kisto, Gemıke ra ardê, qır kerdê. A waxt xeylê teni qır kerdê, xeylê ki ejiyat onto, mıleti. Jü ki, niyê ke qır kerdê, roca hirêyine de na rae ki dewe pêro kerda top, hatê Mısu vanê, a Dola Mısu de qır kerdê ke a waxt Dêsım dı her ca de vanê ostor veciyo, pêşkıra sıpiye dest dera; uca ki ostor veciyo, pêşkıra sıpiye dest dera, vato “ef amo.”

Serkan: Dewa sıma dı kamci jiyari estê?

Makbule: Dewa ma dı jiyari zofiê.

Serkan: Name ke.

Makbule: Jüyê Jiyara Melkişia.

Serkan: Kırmeta na jiyare çıka?

Hıdır Atas: Jiyara Melkişi nae piyê khalıkunê ma, ma rê nia vatêne, qesey kerdênê: Jiyara Melkişi topi estê.

Serkan: Topa ercena jiyara bine, ya?

Hıdır: Estê dısmeni. A sıro aşiri amê, amê talan. Mesela Xıdê Alê İsmo amo uca ke Melkis talan kero, sewe biya nême, nia do ke Jiyara Melkişi de çiley vêsê. Çiley vêsê, ae dima tobe kerdo. Vato, owo ke tıfong erzeno, va çikê xo dey ra niso. O Jiyara Melkişi rê vano “Fadıla Melkişi.” Ae ra ravê oncia talan amo Melkis, mal berdo, gay berdê. Cao ke berdo, uca de bon vêsê; bon ke vêsê, i dı nalê ke Melkis ra berdê, i nalıki zerrê bonê vêsai de meğel biyaiyê, nisor kenê; nêvêsê. Jiyara Melkişi peyê Melkişi dera. Boni ver derê...

Serkan: Melkis namê koyo, ya?

Hıdır: Mezrawa, mezra Cıvraki. Melkis, Balığ, Gemıke ki mezra Cıvrakia... Kes a jiyare ra koliya nêbeno. Koliyê a jiyare heni poyinê sonê. Kes dêmisê aê nêbeno. Çı hêf ke nıka herediya, veng nêkena. Verde qewğa biya, sari vasê jübini vêsênê, kınkorê jübini vêsênê,

Ma

koliyê jübini vêsênê... Dewunê dormey ra ardêne vasê xo, uca de niznêne ke kes mevêno. Milet nêthowrêne bivêso.

Serkan: Zobi kamci jiyari estê, kîrameta ina çîka?

Hıdır: Sulbîs esto. Sulbîs hem ê Desimî, hemî ki ê Bingolîo. Kîrameta xo çîka, ez nezon, hama caê xo berzo.

Serkan: Ma, tey hewşî estê?

Xıdır: Hewşî estê. Verde paiz be paiz qom hetê Qısley ra (Najimiya), Bingol ra amêne, şiyêne, qîrbânê xo kerdêne, sewe ki sero vîndetêne. Raa xo zof çetîna, çetîkê şiyêne. Sero awe çîna, golige çetîn sona ser. Ko zof berzo. Nejdiyê hirêhazar metroy berzo.

Makbule: Sîma na Sulbîs sero qesey kerd; jü ki Sulbîs de, her jiyare de mîlet govende nêcêno, hama Sulbîs sero govende cêrina. Nae ra ber jü ki pilunê ma qesey kerdêne, vatêne; vilê Sulbîşî ve Bedro sero ostori ra cirit estêne, khalîkunê ma. Kemero Bask, na ki jiyara. Vanê Kemero Bask qîral biyo, lazê ni qîralî biyê. Qîral domanunê xora vato ke, "sêrê, ko ra gost biarê." A waxt vêsaniye biya. Ni sonê, destê ciniyu de tire esta. Şiyê ke malê pheskofi, malê awre biya. Mala Pheskofi kerda dîrbetîn, ae sero dinu rê zawt do, vato, 'sîma kemer bê!' Merda. Î terkitê, amê çê, i dî bıray ca benê kemer, way ki dima berbenê, i ki her jü caê dî beno kemer. Namê dinu ke Kemera Bela. Hewsê Gemîke esto, jü ki Jiyara Balîğê esta. Jiyara Balîğê her serre Gağand de mîlet beno top, miyazunê xo pozeno, heni zona ke ravê robarê xo kenê, kîncunê paku kenê pay, heni sonê a jiyare ser. Nae Xıdır bira daa rînd zoneno...

Hıdır: Jiyara Balığe hetê ma de zof muyima¹. Hata nıka dı rey herediya. Raa jüye de herediya, ama Melkis çê iqrarê xo, uza biya milçike. Çıra biya milçike? Hermeniy amê hetê Herdifî, dewa Cıği. Cao ke na jiyare tey biya, Kırmancu şiyê, malê dinu ardo. Kırmancu dinu rê ki heqaret kerdo. Şiyê ke çiyê dinu talan kerê, biarê.

Serkan: Çiyê Hermeniyu talan kenê, nê ke?

Hıdır: Heya, çiyê Hermeniyu talan kero biaro. Cao ke wayirê na jiyare ki şiyô tabi, sar cıra vato, 'meso, nêbeno', o şiyô. Waxto ke peyser amo, jiyare çına! Şiyê ke Melkis, ey xebere rusna vato, "jiyarê nawa ama itha." Qırbana jüye uca kerda, jüyê ki Melkişi rê kerda, jiyarê peyser berda çê. Jiyara Balığe her kes nêvezeno. Serre de reyê vejina, Gağand be Gağand. Her pir nêvezeno.

Serkan: Yanê, nêasena?

Hıdır: Osena, torê nia salıx deri ke; çimo jü de bena kardi, reyna qayt ke, bena sımsêr.

Serkan: Thon vurnena...

Hıdır: Heya, thon vurnena. Pir ke amêne, Gağand be Gağand dewe biyêne, top şiyêne a jiyare ver. Çiley nêne pa, uza qırbana xo kerdêne, çıralıgê xo nêne ro. Pir amêne, cem girê dênêe. Piri a şütêne, awe kerdêne vıla. Çike her kes şiyêne ke a awe bısımo. Her pir nêvetêne. Jüyê Çığ ra amo, vato, "ez jiyare vezeno." Analıgê mı Xece vato, "to bese nêkena na jiyare vezê, na gırana" cêra vero. Vato, "nê, ilayi ez vezeno." Waxto ke gureto xo dest, gureto, berdo locine dero, berdo yanê. Gureto locine ro berdo yanê. A wayıra çêyi şiya, bize sare bırrna, kerda vıla. Dêmisê cı nêbiyo, berdo, kerdo qılıfê ae. Oda ae ayriya, caê xo zaf pako, heni her mordem nêsono ca. A ri ra heşta u jü de ke esker ama, o waxt ki uza ra berda eskeri. Dewe ra veti vi, ardi vi uza, oncia thonê xo vurnay vi, peyser şı vi uza. Nıka ki dewu de kes çino. Amnoni ke sonê, milet Gağand de nêama, paiz yenê têlewe, qırbananê xo kenê, yenê.

Serkan: To sata bine va ke, "şiyê, malê Hermeniyu talan kerdo, ardo." Uza, dewa sima de Hermeniy estê ya çinê?

Makbule: Cıvrak de ostaina Hermeniyu qal kenê. Gegane ki nisenê ro, zê efsani qesey kenê.

Serkan: Sa vanê?

Makbule: Vanê ke, ma piya niştıme ro. Ma Hermeniyu dıma nêameyme ya ki Hermeni mara ravê nêamê. Eke weşiya xo kerda, pia kerda. Hesnaena ma niara. Dı-hirê cau de vanê kilisey estê.

Serkan: Namê kilişi çiko?

Hıdır: Melkis de namê kilişi esto.

Serkan: Çiko?

Hıdır: Wullay, thowa nino ra mı viri.

Serkan: Kilisa Melkişi nêbo?

Hıdır: Kilisa vanê, nêzo... Koo yanê... Serê jü tepi dero, uza rê kilisa vanime.

Makbule: Wertê Cıvraki de ki dı-hirê rey heşiyune pê ki kilisa vanê, hama na kilisa yê

kamia, honde name nêkenê. Ostay qal kenê, vanê, 'no çê, ostaê Hermeni vırasto'. Jü ki, pilê ma qesey kenê, vanê, ma ve Hermeniyu ra arey sero qewğa kerda. Bado hetê Erzurumi ra kesis amo, heqe da sarê Cıvraki; naê ke nıka nisenê ro. Jü ki no esto: Varto de ki dewa Cıvraki esta. İ vanê ke, ma çarsey serre ra ravê Cıvrak ra şıme. Serverê Belediya Vartoy mı ra heni va. Dewa Cıvraki zof khana. Ge biya thole, ge peyser amê. A ri ra nêzoneme, Hermeniy key amê, Xurmeçıku key amê, ni aşırê bini key amê, ninu honde nêzoneme, hama uza pia guriyê, dostaniye biya, ma dısmeniye nêhesna. Pia weşıya xo ramıta.

Serkan: Mana Cıvraki esta?

Makbule: Mana Cıvraki, cao ke bırr pa çino, "kaso rapan" (rut, rupal) êno na mane.

Serkan: Sairê Cıvraki estê, isan Cıvrak sero ke qesey kerd, nêşkıno saira ro ravêro, heni niyo, ma?

Makbule: Sey Qaji Seydızo. Mezra Gemıke de serra 1860ine de amo dina, 1936ine de ki şıyo, resto heqiya xo. Waxto ke amo dina, çımê xo roşti vêneno. Amo ses serri, biyo nêwes, a nêweşıye dima çımê xo kerdê vindi. Piyê Sey Qaji thomır cıneno. Sey Qaji ki hewesê thomıri keno. Piyê xo key ke thomır cıneno, o gos nano ro ser. Rozê piyê xo nia do ke Sey Qaji hao thomır cêno xo dest, koti ke germo, hurendia nota de bêçıkanê xo nano ro uzay ser; a nota de dano têlu ro, cıneno. Piyê xo vato, "endi ez nêtersen, Sey Qaji na rae rameno." Daimi Cengiz hiris serre Sey Qaji ser guriyo, weşıye da arê, arda têlewe. Heq cıra raji bo.

Serkan: Sey Qaji ra az esto?

Makbule: Lazê xo çinê, dı çênêkê xo estê.

Serkan: Mı Hata nıka heni zanêne ke, Karêrli Mehmet Efendi Bingol rao. Êxro ke, o ki hatê sımara, Cıvrak ra biyo, ne kê?

Makbule: Heya, i ki tepia Cıvrak ra şiyê.

Serkan: Ma, Sait Baksi?

Makbule: Sait Baksi Mezra Balıge rao, uza de amo dina. Domanina xora hata nıka merax kerdo. Kami ke çı kılame vata, kami ke senê şüare vatai ey daimet nusnê. Zof can do. Şi Alamanya, uza de vişt teni CD vıraşti. Hurmetê ma cırê esto. Hata nıka belkia keşi bese nêkerdo ke honde kılamu biaro têare. İ pêro uza, Alamanya de binê qeydi derê. Ma pêro cırê minetdarime, wes u war bo.

Serkan: Cıvrak de hona xêlê teni estê, ina sıma mırê bado tek be tek namê kenê...

Makbule: Nıka çıtur name kenime; mesela Sa Heyder zamaê Sey Qajiyo. Lewê Sey Qaji de biyo pil. Sa Heyder Sevdin dı waxtê herbê Urışi de biyo dirbetın. Waa xo Xurmeçıku de zeweciya.

Serkan: Sevdin kotio?

Makbule: Sevdin cepê Urışio, hetê Herdifi dero, hetê Altunusêni de... Uza cepê Sevdini de beno dirbetın. Mordemo de xırto. Daimet sewda sero, esq sero vano. Lewê Sey Qaji de honde nêvano çike sermaino. İno sero nia qesey kenê: Sey Qaji ve Sa Heyderi ra pia sonê sole. Sonê sole ser, tabi uza zof milet esto, sira nêno nino. Uza sonê, vanê, "Sey Qaji nêvênen, ninu tenêna bicêrê ravê." Heni vatene de cênê ravêri, barê ninu danê cı, ginenê rayeê. Tabi vêsan, têsan ênê dewe de vındenê. Dewe de vındenê, waxtê vaşturiyo. Dewiji

pêro kutê zerre, çeverê xo ki cadaiyê. Nika ni danê kamci çêveri ro, çêver kenê ya, ama ri nino nêdanê, vanê, “ma qefeliyayme”, zerre nêcêne. Eke heni vanê, Sey Qaji vano, “Sa Heyder; bê, ma vengê xo têhet kerime, ala ni ênê ya nênê?” Heni vatene de vengê xo kenê têhet, kılamu vanê. Reyna nia danê ke çêver pêro bi ya, mîlet ama tever. Tabi ênê, ninu kenê meyman, a sewe uca manenê. Lêlera urzenê ra, qatigê ninu, raa ninu danê cı, heni eve a tore ênê. Sa Heyder dima Ap Usên esto. O ke thomır cineno, i esqı ra, esqê thomır ra xo keno vindi. Sulala nino de thomır cinenê, kılamu vanê, kemane cinenê, tede şınatkarê. Pırıka mı ki dinu rawa, waa Ap Usênia. A waxt de nae ra se serre ra ravê thomır cinena, musnena lazê xo, musnena tornê xo. Namê xo Gula, cırê Gula Ap Usêni vanê. A waxt de Mıstafa Beg biyo.

Serkan: Mıstafa Begê Çarekano ya no jüyo bino?

Makbule: Ya, Çareku.. Mıstafa Begê Çareku... No, dewe de lazê Ali Efendi rê heqaret keno, dano kistene. Na ki binê na mesele de nêmanena, sona ke hêf bıçêro. Zımıstan biyo, nae kincê cüamêrdu kerdê pay, şıya ke hêf bıçêro. Sona qonağê Mıstafa Begi, vejina bon ser. Bon ser die vore erzenê. Mıstafa Beg qayt beno ke i bin dıde erzenê, na jü erzena. Vano, “ala qayt ke lao, no kamo? Çımê mı honde nebırrneno Ginenê cı. Vatene gore dêmisê cı nêbenê; gureta, arda hetê Qıslı de ca verda, peyser şiyê, mordemê xo. Vatena bine de ki rema. Nae rınd nêzoneme. Çıke, pırıka mı inkar kerdêne, yanê moa mı inkar kerdêne, çêna dae biye, hama mordemê xo heni qesey kerdêne.

Serkan: Tortor Şivan, yanê Sait Kırmızıtoprak, mîlet têde nas keno; no kamo, ebe sıma kamo, sıma marê sa vanê serba Şivani?

Makbule: Tortor Şivan dewa made amo dina. Maa xo çê Bertal Efendi rawa. Bertal Efendi nas kenê, 38 de benê, Derê Remedani de qır kenê.

Serkan: Xurmeçiko, ne kê?

Makbule: Heya, Bertal Efendi khalikê dey. Şivan, Şiya Gewre de amo dina. Maa xo uza zewejiya. Waxto ke hetê mae qır kerdê, mêrdê xo ki a waxt heqiya xo merdo. A ki Bertal Efendi de zewejiya. Tabi o waxt de domon hona biyo, Şivan. Nia vanê, domonina xo dı zof çip biyo. Hurendia xo de nêvindeto. Waxto ke şiy o mekteb, mekteb dı kamci malım ke amo, dey ver de besê nêkerdo vınderê. Dersê xo daimet malımu ra ravê biyo. Koti ke wendo, hata universta daimet vırênıya têdine de biyo. Dewe de hurendiya dey dayi berza, ama ma hurendia dey honde berz nêgureta. Ç a berz nêgureta? Vatena mına, tersu ra milet cıra peyser vindeto. Kes Şivani de bas nêkeno, yanê fêl - emelê xo zof biyo. İyê ke a roze ey ardê serê zoni, tu heni zona, ewre vatê. Mıleto ke bınê desti de, mıletunê binu dero, deyra gore heşiro. Ey o waxt no fam kerdo. Zonê isani ke bi vindi, isan beno ze phepuği; ey o waxt no ardo serê zoni. Welatê isoni ke bınê lıngunê sari de bi, oncia ison beno milçıke. Ey heni vatêne. Ma heni musayme. O qeytan nêterso thowaê ra. Kamci rae ke rasta, o a rae ra qelb ra şiy o. Hama ma sarê Cıvraki phoşti nêda cı. Na ki kemiya mawa.

Serkan: Tortor Şivani ra aji estê, nê ke?

Makbule: Dı domonê xo estê. Domonê xo amê caê rındi, çênê xo ki, lazê xo ki...

Serkan: Hewsê Gemıke, uca çıko? Hewşi estê ya xora heni vanê?

Makbule: Hewşi estê. Pesewe uca çiley vêsê. Uza jiyara çê Sey Qajıya. Dewe de xusımet biyo, nae sero ni hetê Pılemoriye ser şiyê, dades serri uca mendê. Waxto ke uza mendê, Sey Qaji beno nêwes. Yanê, roza rındıye de vano, “ez nêwes o”. Veng’a tornê xo dano, vano “so, veng’a dewu de, va bêrê, weşiya mı esta!” Torn sono, veng dano dewu, dewıji yenê, no weşıye keno, vano, “ez ya wertê hirê rozu de ya ki wertê hirê heştu de mıron.” İ ki vanê, “to nêwes niya, thowa niya, hona rında. Çıyo henên nêbeno.” inam nêkenê tabi. Sey Qaji vano, “Ez mıreno, wastena mı sımara, nawa wazenu. Ez zonen ke sımara na linge bese nêkenê sêrê Cıvraki, hama rozê sımara sonê uza. Ez ke merdu, meytê mı meberê uza, itha wedarê. Waxto ke sımara şiy Cıvrak, na sımara weşıya mına ke sımara meytê mı berê Cıvrak de wedarê.” Heni vatene ra tepia i peyser ênê Cıvrak, hama weşıya dey waxto ke na komela ma nê ro, o waxt ma weşıye arde hurendi. Nıka tornê xo cırê mezela khali, vırazenê.

Serkan: Mı dewa sımara diye. Kemerê bona heni rındek vırastê, heni çêri ke, ostaina Cıvraki koti ra êna?

Makbule: Cıvrak de ostaina her çı esta, hama 1990ıne dıma ostainê birriye. Cıvrak de ke bonê bêro vırastene, tebera qeytan osta nêno. Kemeru eve xo birrnenê, çêveri, pençeru eve xo girê danê, temelê boni eve xo girê danê... Her çiyê ma zerrê dewe ve merunê dewe de êno vırastene. Qıdıx, kurşı, xonçıke, khoçıke, çarıxi, semere... Çı ke êno aqılê to, ey vırazenê. Dewê de loqmanı ki esto, qılaçı esto, arey estê. Nıka ameyme na roze, vanê, sarê Kırmancı dest thowaê destevera cı nêna; nê, i ğeletinê! Heni niyo. Ma dest her çı êno. 38 ra tepia nêverdo ke mılet weşıya xo bıramo, bıguriyo. Her jü xora caê ro şiy o. Aera ravê her çı destevera cinıku de, cüamêrdu de amo. Jüyê semere vırista, jüyê hêga ramıto, jüyê cacım vırista, jüyê kılami vatê, jüyê balışna vırista, restıke rêsna... Süleyman Sarıuşık, ni mêriki ostaine kerda. Semeri vırastê, çêveri vırastê her çı dest ra êno. Hukmat sertifika da cı ke ostao de hewlo. Hunerê xo zêdero. Jü cinıke esta, loqmanine kerda; jüyê ke saralğe gurete, ae kerdêne wes. Caê jüy ki şikiya, ey kerdêne wes. Yanê, dewe de loqman hekimi zof biyê.

Serkan: Gıran gıran amayme peyniya camati. Nıka tenê ki Komela Cıvraki sero qesey bıkerime, na komela sıma çık sero gurina?

Makbule: Sıma çımunê xo ra ki di. Amey, Cemê Xızırı di. Ma xeylê çi sero gurime. Kemiya ma belkia esta, hama ma kemiya ma, marê biya rayber, ma cıra musayme. Ma suke de kultur ve zon sero zaf gurime. İtuqat sero zof guriyayme. Na Kırmancunê ma her çiyê xo şiyaset ra kerdo vindi. Heya, şiyasetê her keşi ki esto, ê ma ki esto. Ma şiyaset sero neguriyayme, hama şiyaset ma sero gurino. Zonê ma ki bi vindi, endi kes qalê ma nêkeno. Ma naza dı qursê Kırmancı (Zazaki) danime. Telebê ma ki estê. Qesa mına peyêne nawa: na komele de sarê Cıvraki ciniye ra, cüamêrd ra, cianıke ra, çêneke ra, xort ra têde phoşti danê ma, pêro berxudar bê, Heq cıra raji bo. Niyê ke mara heredyê, dina de i çiyê zonenê ke heni vindenê. Î ki wesu war bê.

Hıdır: Dewunê ma, miletê ma xeylê ont. Taê berdi qır kerdi, taê eşti zerre. Çinêbiyaene biye. Wertê na waxti de çinêbiyaene de mordemê xirti uşti ra, her jü zê zerrni bereqino. Nıka amyme na roze ke Cıvrak tholo! No mırê zof gıran yeno.

¹ Jiyare, çüya bimbareka ke cem vecenê, ae rê ki vanê

Dilberê

Dilberê, çêna kutkê zalali
Çae hende rindeka
Tu vana, Xızır ništo ro
Xuşişi virašta
Toreo kî çım - buriyo nana werê
Aqıl serê mî ra vecena, bena
Veyve rê pers nêdana
Roc be varîşî'a pia wazena
Veyvê heşî bî lüy'a kena
Kutki ra sa bena
Riyê mî ro sêr nêkena
Vasê kou mî sero roynena

Dilberê, çêna kutkê şiyay
Hendo ke aqıl serê mî ra bena
Qemiş nêbon astarê riyê tu ro sêr kerî
Von, saa sure de owe be, tu bîsîmî
Têsanîya nî çîmanê xo bîskînî
Von, sewe de asme be
Bê, zerrê mî de roşe
Çıla pîrane
Dewranê zerrê mî be
Riyê to ra sa bî

Dilberê, çêna kutkê şiyay
Zerrê mî zê binê tenckê şiyay tasena
Say hengure dowseskîna
Owa sure vecena
Roê mî wena
Bêçkanê xo lêsenâ

Dilberê, çêna kutkê zalali
Nêzon, namê tu asme pîrani
Nêzon, rindeka, wayira sewe pîrani

Dilberê, çêna kutkê zalali
Ni esqî ra, verê çêberê piyê to de
Bon kutkî, lowon
Ancia çîmanê to nêkon
Nê çê' çê', dela şîae, raa tu, olağa tu pitene ra
Herre, serê şîbîgan de mî nêverda

Dilberê, çêna kutkê şiyay
Asmên heweşîno tu
Dengîz de hewnanê mî şüno
Sewe de tu xo rê keno veyvîke
Wayîsê to de astarî can danê
Yenê, gînê zerrê mî ro
Ancia to ra nêason

Dilberê, çêna kutkê zalali
Uyo ke tu mî nêvinena
Bena dela şîae, findena
Seyto' mî qurdi keno
Dewranê zerrê mî vano
Se biyo, biyo
Kibrîte dimoçê seytanî ra ne
Heq de pêrodo
Höwro şîa bîrusno
Tu mî rê bîwazo, biaro!

Dına Dêsim

Alem-i sufli / Alem-i illiyyin / Alem-i esrar

Ma

Faruk Eren

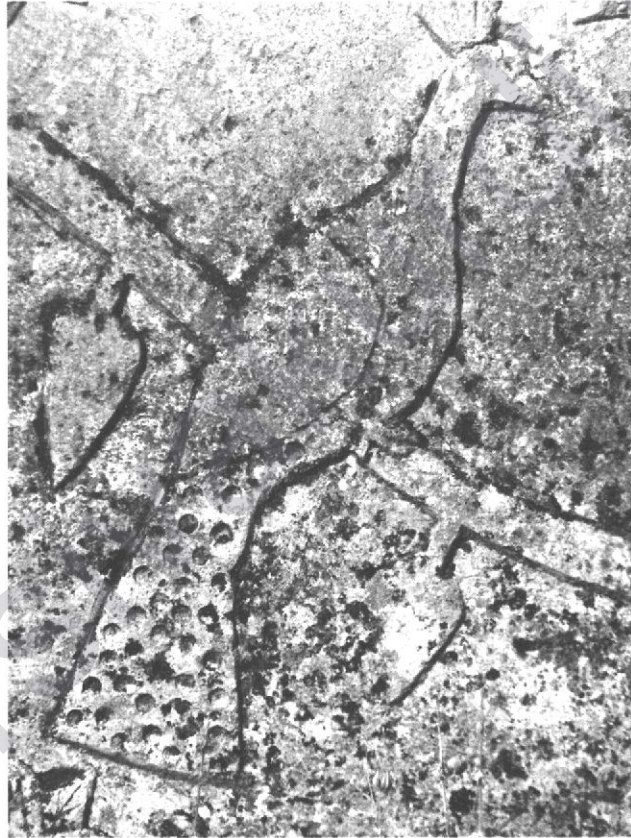
heq çiko? koti dero? taê cüabon danim cı, tainon ma'i nêzanim. vanê, heq asmên dero? vanê, isan ke nerdıgan vıraco, şikino sêro asmên? çae nerdıgan nêvıracenê, nêsonê leê heqi?

domani masum o pakiê. inon homa 'kültür' nêgıroto. ni persi yê roca sıftênê, yê isanê sıftênîê. genetikê. ver de domanon 'kültür' ke gırot, ni person xo virra kenê, ya'i pers nêkenê. isanê sıftênî ni persan rê angorê a roce cüabi dê. domani zey isanê sıftênî khav kenê (texeyul kenê). heqê isanê sıftênî zafiê. heqê herdi, heqê asmênî, heqê mabênê herdi bı asmênî. ninan ra beri heqi estê. pilê têdınon wayirê asmênîo. bado 'kültürî' amê 'kültüron' ser.

heqi vatenê xo pêxamberan rê dê vatene. quli musê ke heq jükeko. hemu ca dero. kamci pêxamberi ke qeşiyê newi ardê, verênan de no werê. vatê, mı ra verêni gëletê. pede pede isani be emrê heqia biyê mêsın, kotê mêsini miyan. musê ke isan nêşkino be nerdıgan' a sêro asmên, heqi reso. isan nêşkino be 'cısm'ia heqi ver veciyo. na gunakariya.. o ke henio, asmênî rê nerdıgan vıraştene'yi gunakariya. tıgê (çizgi) tiki gunakarê. çike heqi ver vecinê. tıgê vıradı (yatay) raa heqi derê. o ke henio, heq zerrê banan dero. çike serê banon vıradeo.

zerrê banan de isan beno mêsın, kono raa heqi. jü ke warê xo (yurt), banê xo ca verda, bi gërib, endi heqê iy mireno. ro'ê iy beno goçer. heqê xo keno vindi.

taê sanıkanê ma de jü ke tenge de mend, sêr kenê ke derdê xo bêdermano, cı rê vanê 'deê veciye caanê berzon, caanê seyrangeon, vengo heqi de. kırametê heqi zafiê.' vecinê tilê koon. çike aca de heqi ra benê nejdi. caê tili de (illiyyin, yüce) ro'ê isani beno til. isan hemu ca, hemu çi vineno. çale de (alçağ, sufli) hendê dormê çale dormê xo vineno. bara ro'y ra

yi niao. isano 'sufli' malê düna dıma geyreno. ro'ê iy sufliyo. düna iy tariya. isano rez na düna de zerreweshi'ya geyreno. sırrê düna (alem-i esrar) dıma geyreno. düna iy roştia. ro'ê iy illiyino. pulur (vacuğê) de koo berz thujik babao. isanê seydanı ver de yeno secde. rocê verê koê thujiki de çêyê rê biym meyman. ma devrimciyine kerdêne. şıym dewon. cêraym ya qonağê xo, kotim zerre. wayıra çêi elemet kerd, va 'sêrê, a dot de uskit roniserê.' meymano gıran amay bi. niştım ro. zerrê çêi zaf roşti nêcêno. çımê ma pede musay. ma sêr kerd jü kokımê aca de niseno ro. pırêno sıpê ser d'ö. herdıse sıpêwa, zey vora, yena naki ser. sere do ya, por dergo, zey voro, yeno mêne. ma niştım ro, wayıra çêi porê kokımı sane kerd. herdıse sane kerde. boa kokımı zaf wes biye. nutıka ma cêriyay bi. zey teswiranê dawıd pêxamberi bi. bado wayıra çêi dızdı va, no dewrêso. hata nıka nêzeweciyo, por, herdıse nêbırna, robar nêkerdo. ez vaci se serre bi, sıma vacerê hazar serre. qe qeşi nêkerdêne. ge ge wayıra çêyi rê fekê xo de çiyê vatêne. ma nêşiyêne pê. pişti day pıra, sere pişt. mal bırnay bi, ma dest phaçi kerd, niştım ro, nan werd. ma ra bi bi raji. no dewrê, dewrê cemalic bi. otuz sekiz de rocê xızırı de veciyo tilê koê thujiki, veng do heqi. çar roci aca de heni teyna warway cemedi miyan de veng do heqi. dewıcon sêr kerdo, nêno war; şiyê, ardo. a usari endi esker cêro ya. dewanê cori de koo berz erê sabiyo . sabi ita de erê gerçegon biyo. sırrê düna cı rê biyo eskera. erê sabiyo zey tilanê binon tope erceno dismeni ser. itıqatê pırıka mı zaf bi. ma ke ware ra amêne cêr, mabênê warê çala pile bı kemera bele (elips) de erê sabi aseno. pırıka mı vatêne, çışta (kıştı) xo meçarnê erê sabi. rüyê xo açarnerê erê sabi, vırade vırade sêrê. ma hende rae vırade şiyêne. pırıka mı a mabên de wandêne, berbêne, veng dardêne we, wandêne. ma rê vatêne, 'sıma'ı bıwanerê, veng'ö erê sabi derê'. sole rısnêne kemeran ser. serba malê koy. malê koy babokê sarık şüani verdêne. ron kerdêne kemeran ra, kemer u kuçê koê muziri hemuye babokê erê sabi verdêne. kemera bele ra deşte asêne. ma kemera qıce phaçi kerdêne, eştêne nişangi ser, biyêne semsêr.

rocê şiyêne mason. feqirê raa mı de veciya. bıros dest do, ron dano arê. ez diyon, hebê ron girot, keno kemeran ra. mı va,

'çae i roni kena kemeran ra, hêf niyo?' destê xo kerdi ya, dorme musna. va,

'serba noo ke verê çımanê ma de aseno, serba iy.' mı va,

'dormê ma de dar o berê, herd o asmêno, lolikê, theyrê'. va,

'name meke!' mı va,

'a kemera, kemere ron nêwena'. vat,

'name meke'. mı va,

'o ron nıka vilêşino ro, mırcoliki yenê ser, fetelinê.' va,,

'i mırcoliki niyê, name meke!'

mı xo xo de va, 'no düzenbaz koti ra veciya?!' ezo kor, mı khav (fam) nêkerd. a kemere ma rê heni asena. ma name no pıra. ae miyan de çiyö de bin esto. i mırcoliki mı rê heni asenê, i mırcoliki niyê. inon miyan de çiyö de bin esto. ma ke çiyê nusna, ard jüan, o çi endi beno cısm, efsunê xo satino. çıqa wes nusnena, bınusne, to i qali hemu hat ra, hemu ca ra nêşikina biarê jüan. qal beno kemi. to ra çıqa aseno, çıqa destbera to yena, hende ana jüan. jü qalê rê ke name na pıra, i qali, i nami miyan de kena hepıs. caê bini nêne to viri, efsun satino.

Her çi, jü çi rê lazımo

Qeseykerdoğ: Mehmet Karabulut
Arêker: Devrim Tekinoğlu

Waxto jü de jü mêrik lace xo cêno, beno lewê Ostaê marangoji. Ostay rê vano ke, “Ni laceki bici lewê xo, huner cı musne, zê xo osta ke.” Osta vano “heya”, lacek, cêno lewê xo. Serran’a gureneno. Boyna laceki cêno, beno berr. Berr de kamci dare ra çık, çıto vecino, cırê salıx dano, musneno. Serran’a na hal’a gurinê.

Rocê Osta laceki teyna rusneno berr. Cırê vano “so, berr de bifeteliye, daro ke thowaê rê nêbeno, i dar, bivênê, bia mı rê.” Lacek terkino, sono berr. Mabên ra rocê vêrda ra, lacek peyser niamo. Hirê roci vêrdê ra, lacek oncia niamo. Hirê aşmi vêrdê ra, lacek niamo. Nae ser Osta şıyo berr, berr de laceki’a feteliyo. Nat qayt biyo, dot qayt biyo, axırı diyo. Diyo kı, lacek hona hao dar’a fetelino. Cı rê vano,

“Lacê m, to se kerd? Çend waxt vêrd ra, to kotia? Ça peyser niama? Daro ke mı tora wast to di ya nêdi?” Lacek cêro cı, ostay rê vato,

“Ostaê m’, ez her caê ni birro feteliya, çerexiya; daro ke thowaê rê nêbeno, çino. Mı daro henên nêdi.” Nae sero ostay cênci rê vato,

“To hona ke biya osta.”

Qoq İmamo Zurneci

Qeşikerdoğ : Ali Rıza Kahraman
Nustog : Mikail Aslan

Qoqo İmam ostao de namdaro, zurna cıneneno. Waxtê Rocê Remezani de suka Xozati de pesewe dawule cıneneno. Her kes sinata Qoqı'a zaf qail beno..

Sıro ke mela Tırko de fetelino, jü kêneke serê xo dolab ra derg kena, vana, "Apo, tı Heqi kena, mirê hawa Avare bicine!" Çı esto ke Qoq İmam na hawa nas nêkeno. Tenê ke fikirino, cırê vano "kêna mı, qamisê Avare kê (çê) de mando, ez sodıra qamis ane, torê cinene" Kêneke "tamam" vana.

Qoq İmam sono caê ra hawa Avare museno. Roca bine sono verê banê kêneke de hawa Avare cıneneno. Xêlê cıneneno, hama kes nêvecino teber. Sono, dano kiber ro, vano ;

"Kêna mı, qamisê Avare mı ardo; bê, torê bicini..."

Asıq Heyder

Asıq Heyder ê Çemişgezegio (Suke). Rocê vecino, êno Xozat. Raye çıqa düri bo ki, Asıq qe nêniseno araba, pêro bı lingo gêreno. Na xuya mordemi ki her kes zano. Asıq êno bazar de fetelino, mordemê verê tükânê xo de zarzawat awke dano. Asıq Heyderi sıroke no mordem diyene ters kutene zerre.. "Heq bikero mı mevino" vano zerrê xora hama mordem Asıq Heyderi vineno u veng dareno wê,

"Nê Heyder, to çaye ra - olağo de xo kisto, araba ra tersena, çıko?" Asıq Heyder qarino, fekê xo sepelneno vano,

"Bınê araba ra va sono, ez caro nison cı....!"

İmamê Mangi

Rocê Tawıxe de veyve beno. Ali Rıza sinatkaro, veyve de qırnata cıneneno. Qeraçore,

Devzere, Vera Bajıyo.. Se ke sire êno hawa girane, her kes zano ke İmamê Mangi vezeno ra, kay keno. Her kes İmamê Mangi pino, mordem kayê xu'ya namdaro. Sıro ke kuno kay, milet pêro alıq u malıqê cı beno. Raver bêçıka lingo kay kena, ayra tepia giran giran bezna xo recefina. Jü mordem ki daimet kaleka imamê Mangi de findeno, hama o kay nêkeno, İmamê Mangi sıro ke kay keno, xo saneno cı.

Raşti ki heni beno, sirê hawa girane de İmamê Mangi hurendia xora vezeno ra, kuno serê govende. Lese ra dergo, sapqa lengere şere rawa, iskarpinê Xarptı lingo raê. Ali Rızay ra beno nejdi, gos de vano, "tornê Mexsoy..."

Ali Rıza vano "Çıko?" Pırnıka xo onceno, vano,

"Henı pırode ke, vengê toxmaxê to nêem sate de rêyê bêro gosê mı..."

Şıyo

barcınan şıyo kuta heqbê khani ver
omır şıyo kuta verasani ver
ban şıyo kuta darênde nani ver
mêsın şıyo kuta pırçê sani ver

kewran şıyo kuta minê guki ver
bırr şıyo kuta dahki buki ver
doman şıyo kuta laê naki ver
tar şıyo kuta pungê haki ver

Doğan Munzuroğlu

İdare Qocuğli (İdare İbrahim)

Ma

İdarê Qocoğli xorto 18 serre biyo. Rocê sono Suke (Çemişgezeg). Sêr keno, bazar de jü xuroz (dik) fetelino. Deva devê cı beno, xafilde xo erceno xuroji, cêno pê, remeno. Cêncê Suke kunê dimê, cı nêresenê.

Mirê Çemişgezegi nêwes biyo, qırqılê merdene de biyo. Lacê miri şiyô lewê piyê xo, vato, "Bao, İdare naminde jü lacek ama, bazarê Çemişgezegi ra jü xuroz tirt, rema, şî. Xuroz guret, berd. Ma cênci kutime dime ra, hata Uskêge şime, nêresayme cı." Mire vano, "Sima xuroz cı medêne, rınd biyêne. Bingê xuroji ca meverdirê." Lacê xo vano "Se beno, bao; axırı ke jü xurozo." Mirê vano

"Lacê mı, heni mevace. Xuroji dima so!"

Mabên'na daasê, des u phonc roci vêrenê ra, ancia İdare êno, mal u dawarê Suke dano arê, beno. Lacê miri ancia sono lewê piyê xo, vano

"bao, İdare ama, taê mal u dawarê Suke da arê, berd." Mire vano

"Xuroz, xuroz. Sima xuroz cı medêne."

Mabên'na xêlê waxt vêreno ra, İdare ancia êno, çêanê Suke talan keno. 12 mordemi ginê cı, mirenê. Lacê miri ancia sono, xebere dano piyê xo. Vano

"bao, İdare ama, çê u bani talan kerdi, berdi. Ma kutime dime, 12 mordemê ma gıray cı, merdi." Mire vano

"Xuroz, xuroz. Sima xuroz cı medêne." Laik vano,

"Bao mal şî, çêyi kerdi thal, mordemi merdi, tu hona xuroz vana!.." Mire vano

"Lacê mı, sima ke xuroz cı medzne, ni hoqati nêbiyêne. Sima ke a waxt de cı reştêne, xuroz dest ra biguretêne, İdarê reyna niamene, Suke talan nêkerdêne. Nıka kam virniya İdari cêno!"

Roboskî

No jû şîr niyo sima gosdanê
Ma çî zoneme şîr binusnîme
Îmgeyê şîranê ma
Rew ra ameyî qirkerdene

1925 Amed 1930 Zilan, 1938 Dersim
caverdîme

En peyecoy 28ê gaxane Roboskî de 2011
24ê adare 2012 Bedlîs Xîzan de
Tertele bî îmgeyê edebiyatê ma

Her tikê ma kewt tîmîyan
Piya bîme pirtleyî
Ma, qatir û îmgeyê ma
Her jûyê marê bi hezaran
Bombeyî vorayî asmênê kewî ra
Sewe biye roz, roz bî sewe

Kam domon o kam heywan o
Kamij tikê yê kam yo
Û kam kam o
A roze nêamenê naskerdene
Çî îmgeyî çî şîrî, nînan mepiyê mara

Kes mara nimitena dezanê ma mepiyo
Naye ra tepiya
Kes mara hostayenya çekuyan mepiyo
Kes qîrayîsê marê gosunê xo mecero
Û mara şîran bi îmgeyan mewazo
28ê gaxane roza tertelê îmgeyan a
Ma kerdîme pirtleyî "birayê" ma

Kamij qor yê kamij domonî bî
Kamij dest yê kamij cendegî bî
Mayanê ci nasnêkerdenê bîle
Waxtoke cendegê ma qatiran sero
Resayî mezexane
"Birayê" ma cade û zuzaqan de
Serra xo ya newiye kerdenê bimbarek
Honde dez de îmgeyî kotî ca vînene ke

A roze pêro esqî merdî zerya ma de
Pêro haştiye merde zerrê ma de
Pêro birayenê qirbiye royê ma de
Pêro rindiye û rindekiye biye qilêrin
Keşî vengê xo nêvet
Pêro dewletî bî gonewerê ma a roze

No jû şîr nêbî sima gosda
No qîrayîsê îmgeyanê ma bî
Roboskî ra rest gosanê sima
Na seda zerya qomê Roboskî biye
Zerya ke vêsê biye xezale

Hometa dîna biye kerr, lal û kor
A roze ma bîme şîwanê zerî serdînan û hêrs
merdu

Mara îmgeyan mepiye
Mara serê dezanê ma guretene mewaze
Sima şîran ra famnêkenê ma zî endî
nêususneme

Çî birayenî çî haştiye çî şîr û îmgeyî
Jû weşiye qe honde gonin bena, "bira"

Kamer Söylemez

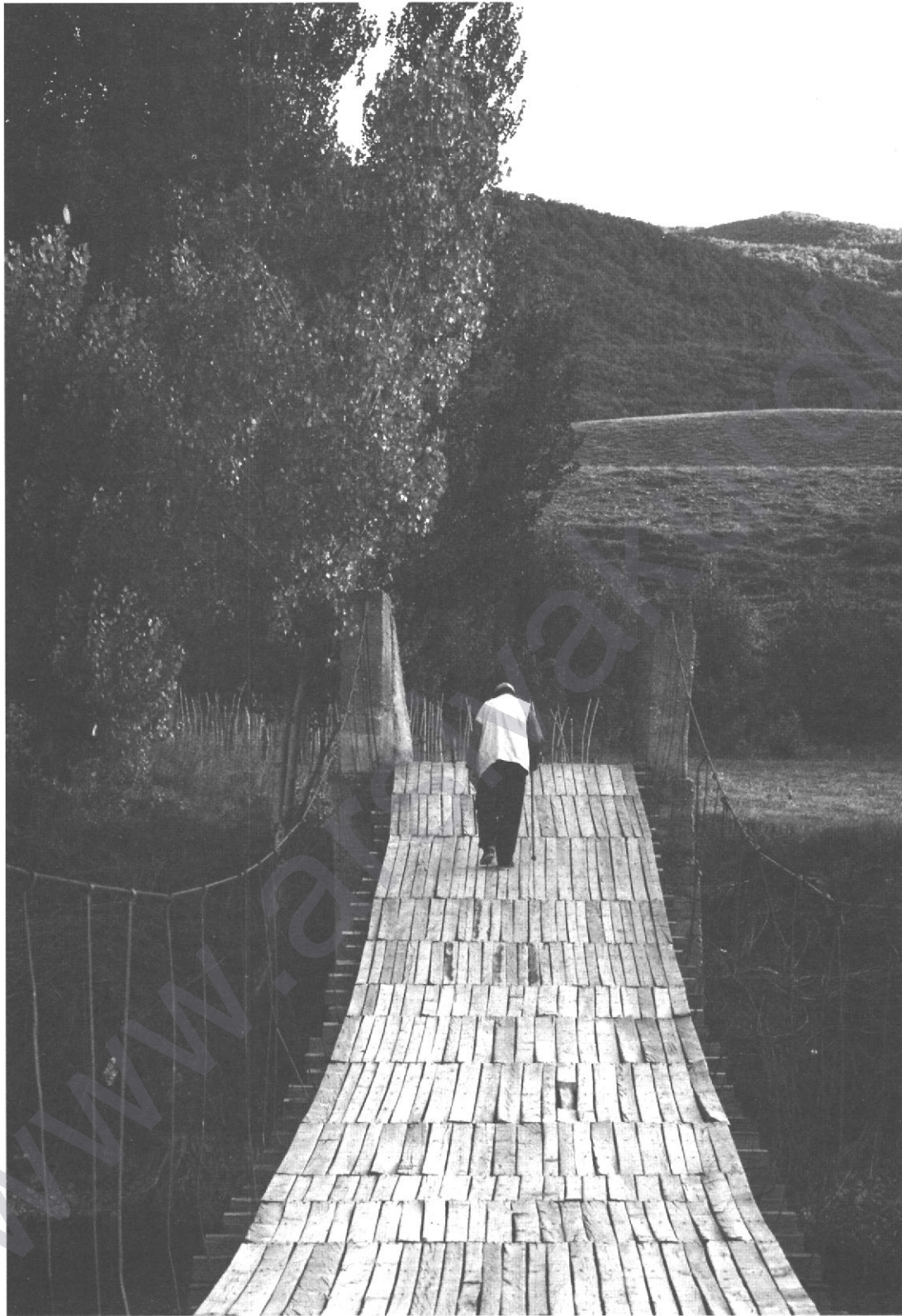

Yeniyê (Hênîyê) Coligzade Nuri

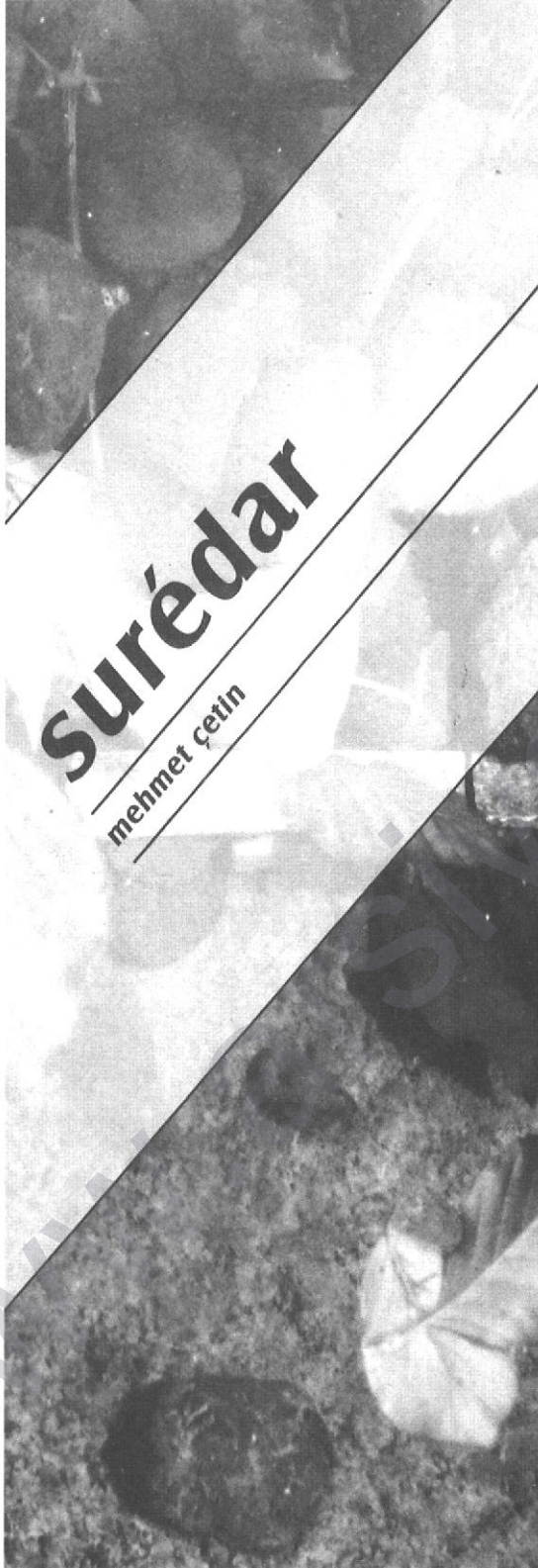
Xolvenk (Şahinkaya) dewa de Xarpêtia. Nuri Dersimi waxto ke Xolvenk de biyo, serra 1936ine de Manastirê Xolvenki de no yeni do viraştene. Namê xo bî name cênika xu kemera yeni sero nusno. Peyduna tertelê 38ine de şiyu Suriya. Xêlê waxt vêrdo ra. Tersê dewlete ra namê Nuri Dersimi serê kemera yeni ra kınito (rêçkerdo). Mı no yeni serra 1992ine de di bi. Namê xanîma Dersimi finete bi. Nika namê xanîma ey ki kınito. "...bu akardan içenlere sağlık diler" fineteo. Gereko Kırmancê Xolvenki ni yeni rê, Manastirê Xolvenki rê wayir vecirê.

Fotoğrafi: Gökçen Kaldi

Mma

Surédar

mehmet çetin

dêndarê kirmanciye

heya, dêndaro vanê
çêberê merdaine
a ri ra vaci ez, nia sifte ra
eke teyna mande na zerrîa m'
xêlê waxt; teyna, heya..

xêlê waxt teyna nalê na zerrîa m'
a ri ra mineta m' çîna merdaine ra
şîya m' kılma, a roce ra tepîa
simîto mî, ağıyê xo
vînto mî, hewnê xo, heya

kamo peyser amo ke oca ra?
a ri ra vaci ez nîka; nîka ra

eke no camat amo nîa jû ca
saidîna theyr u thuri de vaci ke
qalu bela ra kes têsan nêbi
vêsan nêbi kes cûnê Kîrmanciye de
vîleşewtîne çîna î waxtî ra ber
mineta m' a ri rowa, dêndariya m' a ri ra

a ri ra vaci ez ancîa, nîa zerre ra, heya

ez dêndarê pi u pîrbabê xuyo
vengê kılama înano ez, sairo
vîle m' a ri ra lînganê înon sero
sewa înan ra sewle dana, asme
sodîrê înan rowa, na ticîa çîmane mî
mineta înano ez, dêndarê Kîrmanciyo

dêndaro, eke çêberê merdaine
şîya m' kılma eke naca ra tepîa
gereko vaci ez ancîa, nîa zerre ra
heya, decê, na zerrîa m'
teyna nalê xêlê waxt
heya; xêlê waxt, xêlê

a ri ra zîrçon ez nîa, dûrî ra dûrî
a ri ra voray nî serê zê kemeron
voray, amay, nîa sênê mî ser
bext u textê zerrîa m' ser
bêrê henîo nae ra tepîa
bêrê, ser u çîmane mî ser

dêndaro, eke çêberê merdaine
heya, bêrê; ser u çîmanê mî ser

dara goze

Qese : Doğan Munzuroğlu
Musiki : Mikail Aslan

Ma

♩ = 56

Am Am Am Am

gitar..

Dm Am Dm Am

da ra__ go ze mı__ we da__ re__ tew_ tew__ we da__ re

Dm Am Dm Am

es ker__ a ma__ pê da__ re tew_ tew__ pê da__ re__

C B♭ Gm Am

da ra go__ ze pel ge re ze__ mı me va ze__ we da re__

Dara goze mı wadare
Tew tew wadare
Dara goze mı wadare
Tew tew wadare
Esker ama pe dare
Tew tew pe dare

Dara goze
Pelge reze
Mı mevaze
Wadare

Dara goza simori
Tew tew simori
San naw ama bi tari
Tew tew bi tari
Binge dina bi bari
Tew tew bi bari

REPERTUAR
MIKAIL ASLAN

TU YAYINCILIK

KILAMÊ ÇEMİ

53

hîva zerî

Gotin : Gelerî - Qoçgirî
Musikî : Cemil Qoçgirî

♩ = 78

ru yê tê yê hî va ze rî rî

li a le mê tev di ge rî

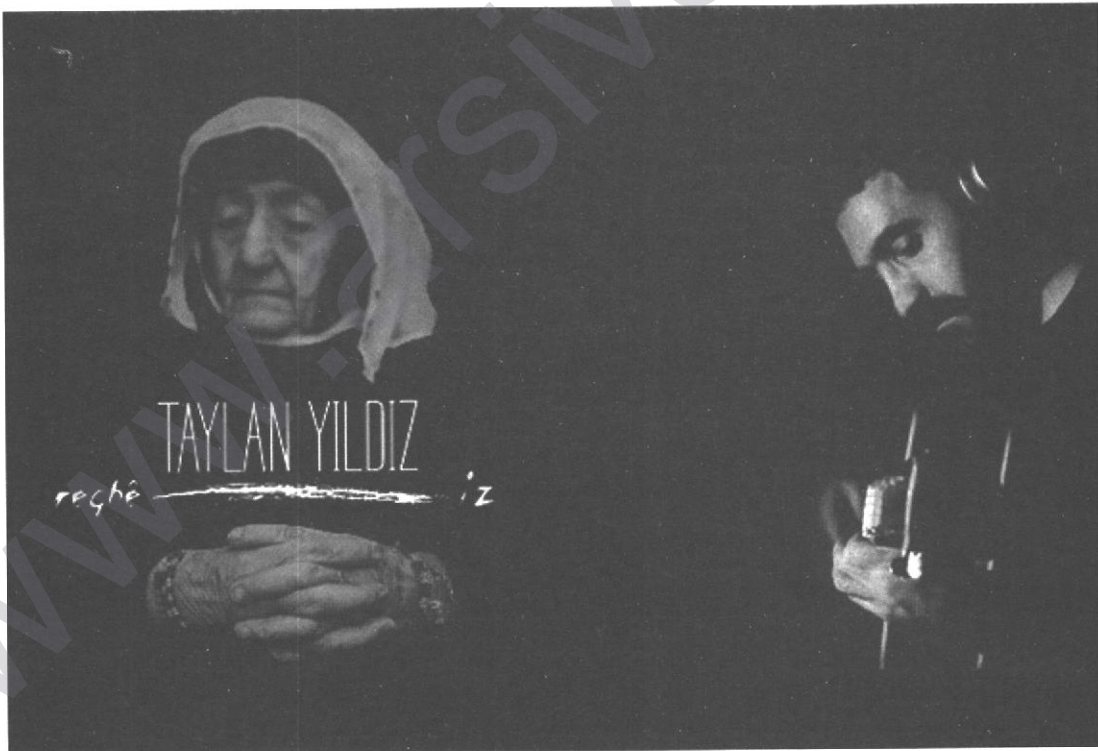
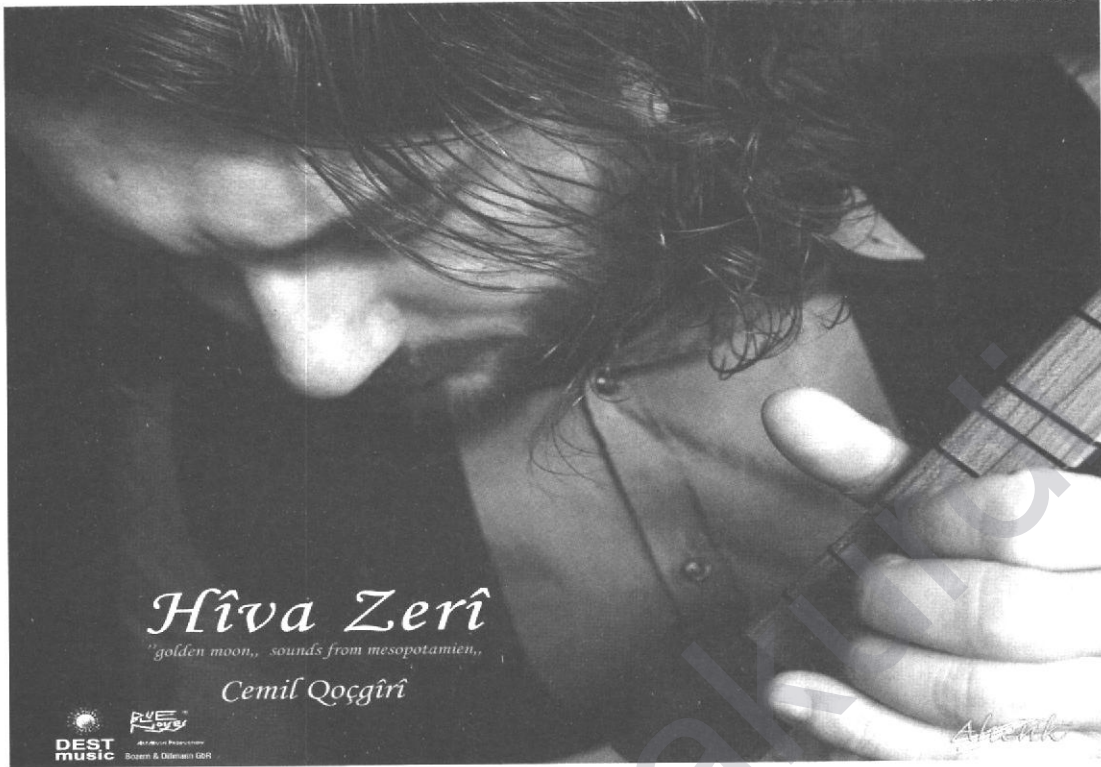
Zô rê tu wer pir di kî her kes li du

te di ge rî her kes li du te di ge rî

ruyê tê yê hîva zerî
li alemê tevdigerî
Zôre, tu wer pir rindikî
herkes li du te digerî

brosa dest Zôre tîjî
giran here av dirîjî
Zôre, tu xwe pir liba meke
herkes tera pir dibinî

çiyayê Mar bilinde
hela xwe jerîn gunde
Zôre îro ji min hezkir
roya min çîqa pir rinde

1

MASEY OWKIDÊ WÊŞIYA XU RAMNENÊ

2

HEMU TERÊ BÊ ZONÊ XUYA WANENA

3

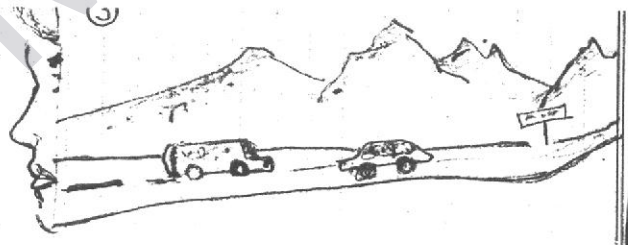
HEMU VAS KOKI XU SERU ROENO

4

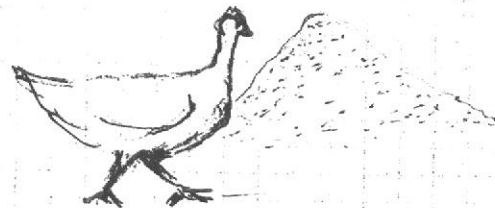
EWRU JÛ DEWICÊ XU DÎ.

2

MI VAT "BÊ MEŞTÊ ŞIMÊ DEWÊ"

4

VAT "DEWE KÛTA MI VÎRÎ." VAT "KERGÊ HEWNÊ XODÊ QUT DÎYÔ"

